

УНИВ. БИБЛИОТЕКА

И. Бр. 63423

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

ОРГАН

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

БЕОГРАД
1932.

Уредништво се налази у улици
Кнез Михајловој бр. 33, Београд.
Рукописи се не враћају.

Прештампавање градива из часо-
писа допуштено само са тачним
овначењем извора.

САРАДНИЦИ „БРАНИЧА“

У 1932. ГОДИНИ

1. Банић Душан, судија
2. Благојевић Др. Видан, адвокат
3. Благојевић Обрад, адвокат
4. Богатинчевић Теодор, адвокат
5. Бранковић Д. Д. држ. тужилац
6. Васиљевић Тихомир, судија
7. Вељовић Миливоје, судија
8. Витановић Никола, секр. Касационог суда
9. Влатковић Винко, судија Упр. суда
10. Вукчевић Др. Радоје, адвокат
11. Вучковић Доб. Петар, судија
12. Гајић Никола, шеф одељка за забране Управе гр. Београда
13. Давинић А., референт државног савета
14. Д. М. Ц.
15. Драшковић Јагош, зам. држ. тужиоца
16. Жанић Момчило, адвокат
17. Живадиновић Милан, адвокат
18. Ивановић Тихомир, секр. Касационог суда
19. Ивковић Драгомир, адвокат
20. Јанковић Др. Драгутин, адвокат
21. Јовановић Радивоје, адв. приправник
22. Јовановић Стојан, судија
23. Конић Родољуб, судија
24. Крстић Витор, адвокат
25. Лазаревић Др. Адам, судија
26. Мијушковић Јовица, судија
27. Милаћ Радомир, адвокат
28. Мишић Душан, судија
29. Николић Милорад, адвокат
30. Пелеш Др. Душан, адвокат
31. Перић Бошко, докторанд права
32. Перић Живојин, проф. универзитета
33. Петковић Добра, адвокат
34. Петровић Боривоје, суд. приправник
35. Петровић Нинко, адвокат
36. Плакаловић Будимир, судија
37. Поповић Др. Бура
38. Поповић Јевта, адвокат
39. Пуљевић Томаш, држ. тужилац
40. Радовановић Љубомир, адвокат
41. Ростовцев Сергије, адвокат
42. Смиљанић Милосав, судија
43. Солдатовић Драгић, кас. судија
44. Станковић Димитрије, судија
45. Стојановић Миодраг, судија
46. Таубер Леонид, проф. трг. академије
47. Трифуновић Станко, адв. приправник
48. Ђосић Филип, суд. приправник
49. Цолић Милан, адвокат
50. Чулиновић Др. Фердо, судија
51. Чулић Др. Риналд, адвокат

WWW.UNIBELGRADE

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

САДРЖАЈ „БРАНИЧА“

У 1932. ГОДИНИ

Чланци :

О обичајном праву у нашој држави, од Ж. Перића, профр. Универзитета у Београду	14
Неколико речи о § 400 Грађ. зак. Краљ. Србије, од Станка Трифуновића, адв. припр.	14
Дужничка доцња, од Радивоја Б. Јовановића, докторанда права	27
Реформа брачног права у Чехословачкој, од Др. Душана Пелеша, адвоката	69
Из јапанског устава (доношење устава), од Др. Радоја Букчевића	73
Опозивање и отказ пуномоћства, од Будимира Плакаловића, судије окр. суда за град Београд	80
Парирци из закона о тапијама, од Витора Крстића, адв.	85
Одговорност деце и млађих малолетника по кривичном законикy, од Д. Станковића, судије	87
Праве престављања, од Станка Трифуновића, докторанда права	94
Реформа пороте у Француској, од Д. Ј.	125
Сиромашко право, од Миливоја Р. Вељовића, судије окружног суда за град Београд	126
Једна непотребна полемика о разумевању § 166 Крив. законика, од Др. Риналда Чулића, адв. Београд	134
Дневнице — наднице и забрана по грађанском судском поступку, од Душана П. Мишића, судије среског суда за град Београд	136
Попис по забрани, од Драгомира Ивковића, адв. Београд	139
Један пропис кривичног законика који се често заборавља у журналистици, од Стојана Јовановића, судије окружног суда за округ Београдски	143
Практична опажања о новом судском кривичном поступку, од Томаша Шуљевића, држ. тужиоца	173
Коме треба предати прив. тужбу, да би се одржао рок, одређен за подизање исте у § 86 Крик. зак., од Будимира Плакаловића, суд. окр. суда за град Београд	183

① E

§ 60 тачка 17 Закона о радњама и Закон о адвокатима, од Витора Крстића, адвоката	192
Докзивање основа сопствености по закону о издавању тапија од 31 маја 1931 год., од Родољуба Конића, судије у Пожаревцу	193
Судска функција у држави и у међународним односи- ма, од Др. Ђуре Поповића	221
Говори странака у кривичном поступку, од Проф. Л. Таубера	232
Попис по забрани, од Николе Гајића, шефа Одељка за забране Управе града Београда	239
Питање смештаја судова у престоници, од Милана Ж. Живадиновића, адвоката	277
Права приватног учесника на главном претресу, од Др. Радоја Вукчевића	282
Попис по забрани (свршетак), од Николе И. Гајића, ше- фа Одељка за забране Управе града Београда	289
О поништењу тапија, од Др. Ф. Чулиновића	300
Да ли су општински судови с обзиром на § 5 тач. 8 За- кона о установљењу средских и окружних судова, надлежни за доношење одлука по забранама за су- ме до 500 динара? од Ф. Ћосића, суд. писара	307
О притвору, од Будимира Плакаловића	325
Институт „приватног учесника — нетужиоца“ (оштеће- ника) у правној свести код нашег народа, од Родо- љуба Конића, судије у Пожаревцу	332
Пут зближењу, од Ст. Јовановића	337
Рајхстаг и рајхсрат у Вајмарском уставу, од Др. Радо- ја Вукчевића	373
Неколико судских одлука о § 29 Закона о адвокатима, од Петра Доб. Вучковића, судије	382
Неколико речи о примени § 96 Крив. суд. пост., од Ф. Ћосића, суд. приправника	388
Награда адвоката као браниоца пупилне масе, од Др. Адама П. Лазаревића, суд. ср. суда за град Београд	422
Доказна снага књига Народне банке, од Бошка К. Пе- рића, докторанда права	425
Акузаторски принцип у извиђају и истрази по закону о судском кривичном поступку, од Сергија Г. Ростов- цева, адвоката	432
Четврти конгрес међународне уније адвоката у Хагу, од Др. Драг. Јанковића	435
Да ли је судија за старатељска дела дужан, да у акту тражења интабулације на непокретно имање стара- оца за обезбеду масеног имања, означи имовину, на коју интабулацију тражи? од Ф. Ћосића, суд. при- правника	441

www.unilib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

§ 29. Закона о адвокатима, од Теодора А. Богатинчевића, адвоката 497

Међународно обичајно (неписано) право, од Живојина Перића, проф. права на Београдском Универзитету 517

О истражном затвору, од Будимира Плакаловића, судије окр. суда за град Београд 530

§ 57 Закона о принудном поравнању ван стечаја и § 45 тач. 1 и 3 стечајног закона, од Миодрага Стојановића, судије Београдског трг. суда 539

Однос државног тужиоца и истражнога судије у извиђајима, од Јагоша Драшковића, заменик држав. тужиоца за град Београд 565

О истражном затвору, од Будимира Плакаловића, судије окр. суда за град Београд 575

Царинске кривице и казне, од Нинка Петровића, адв. 578

Примена закона о побијању правних дела изван стечаја по предметима преноса непокретног имања, од Др. Адама П. Лазаревића 583

Судска пракса:

Примену условне осуде на кривице учињене по закону о штампи потврдио је и Касациони суд, од М. Вељовића, судије 34

Да ли суд у пресуди, којом изриче меру безбедности, треба да одреди, и рок трајање ове, или не? од Јовице Б. Мијušковића, судије 35

Авалиста и без принудног протеста због неисплате остаје у обавези као и акцептант 36

Сопственик може по праву сопствености — § 211 грађ. зак. — на зиду своје куће отворити прозор, који гледа у суседово двориште, од Тих. М. Ивановића, секр. Касац. Суда 37

Парничар може поред понуђене главне заклетве, навести и друге доказе за своје тужбено тражење, од Тих. М. Ивановића 39

За спорове противу државе местно су надлежни сви судови, без обзира где је закључен уговор, који је предмет спора или где се он има извршити 40

За важност усменог тестаментa — § 447 грађ. зак. — потребно је, да су оба сведока једновремено били присутни изјави последње воље тестаторове, од Тих. Ивановића 41

Мишљење Опште седнице Касационог суда о местној надлежности среских и окружних судова, саопштио Тих. М. Ивановић 44

У смислу § 184. грађ. суд. пост. парничне стране могу судска акта и фотографисати 46

1.) Сведоцбама сведока може се допунити почетак писменог доказа само ако су сведоци били присутни закључењу посла. 2.) Допунском заклетвом и сведоцбама сведока може се допуњавати само формална страна почетка писмена доказа да буде потпун доказ, а не и садржина. (Одлука К. с. у Београду бр. 9936/1931)., од Д. С. П.	98
Мишљење опште седнице Касационог суда о томе, да ли се картотеке могу сматрати као врста трговачких књига и која је власт надлежна за њихову потврду, саопштио Тих. Ивановић	99
По трговинском уговору, закљученом између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске, мађарски поданици немају и право вођења трговачке радње у Југославији, од Тих. М. Ивановића	100
Да би постојало дело из § 322. крив. зак. а не дело крађе, потребно је, да се из поступака учиниочевих у моменту извршења самога дела јасно види, да се неће имовинска корист, од Т. Ивановића	101
од Т. Ивановића	101
Порез на ренте (чл. 69. : I трећи став з. о неп. пор.)	102
Проузроковач штете одговоран је за њену накнаду и ако је исту причинио у заблуди, која је констатована крив. пресудом, од Тих. Ивановића	104
Један неправилно решени сукоб надлежности судова, од Милана Ж. Цолића, адвоката	107
Да ли има места судској забрани по захтеву самог дужника, од М. Смиљанића, судије средског суда за град Београд	108
И ако поверену му ствар није чувао онако како је у уговору предвиђено, чувар неће одговарати за накнаду штете услед пропасти ствари, ако је ову чувао као добар домаћин, од Тих. М. Ивановића	112
Нема места примени § 242 гр. с. п., с обзиром на § 244-а) ст. II истог закона, за правне послове закључене пре важења овог прописа на територији где је такав правни посао закључен, иако су у то време на тим територијама важили прописи који су дозвољавали употребу сведока без обзира на вредност спора, од Јовице Б. Мијушковића, судије	116
Једна тешка повреда закона, од Р. Милаћа, адвоката	145
Управна власт није обавезна упућивати странку на тужбу Управном суду јер је одредбом § 107 зуп. упут ограничен само на предвиђене редовне правне лекове а тужба Управном суду посебно је правно средство предвиђено з. Дс. У. с. Никакав упут о правном леку није исто што и крив. упут. (Реш. суда у	

Београду 19-II-1932. Бр. 2667), од Винка Влатковића, судије Управног суда, Београд. 149

И ако тужилац има судом потврђену тапију од спорног имања, тужени је, поштенем, свесном и несметаном државином за 24 године, стекао право својине на истом имању у смислу § 930-а грађ. Зак., од Т. Ивановића 150

Кад настаје обавеза мужевљева да врати мираз својој жени? од Д-р Видана О. Благојевића, адвоката . . . 154

Да ли се може изјавити ревизија на одлуку Апелационог суда о призиву којом се вређа закон, с обзиром на једну одлуку Касационог суда и његово тумачење § 334 последњи став крив. суд. пост.? од Боривоја Д. Петровића, суд. припр. окр. суда за град Београд 160

Један случај, где је редован суд надлежан да цени извршност решења управне власти, од Т. Ивановића . . . 162

За тужбе о уништају јавних продаја, без обзира на вредност продатог имања, надлежан је суд у колегијуму а не судија појединац, од Т. Ивановића . . . 166

Убиство, извршено клањем жртве, сачињава дело из ст. II. т. 2. § 167. Крив. зак., од Димитрија Н. Станковића, судије окр. суда у Нишу 167

§ 89. крив. зак. о одустанку од тужбе важи и за кривице учињене по закону о штампи, од Миливоја Р. Вељовића, судије 199

Правни лекови по закону о штампи изјављују се једино по чл. 90. зак. о штампи, од Мил. Р. Вељовића, суд. 200

Примена § 304. крив. зак. на кривице учињене по закону о штампи, од Мил. Р. Вељовића, судије 201

Месна надлежност управних судова у административним споровима има се ценити по седишту првостепене управне власти. Ако је та власт општинска власт онда је надлежан онај управни суд у чију надлежност спада њена другостепена власт. — Оглашујући се територијално ненадлежним, управни суд није дужан да истовремено са таквом одлуком достави предмет односном упр. суду, који би по његовом мишљењу био надлежан, од В. Влатковића, судије 203

Пуномоћник општине, који је као такав правилно изабран од општинског одбора, легитимисан је да у име дотичне општине води спор пред Управним судом. — У питањима општинског приреза Бан није власт другог степена већ срески начелник, од В. Влатковића, судије 204

Против решења управне надзорне власти, којим поништава једну правноснажну одлуку, странка има

право жалбе на једну непосредну вишу управну власт у колико ова постоји (§ 135 у в. § 114 зуп). — Погрешан упут таквог решења, да против истог нема места жалби, даје странци право да поднесе предлог за повраћај у пређашње стање (§ 124 зуп). од В. Влатковића, судије 206

За издавање уверења о сиромаштву жене, која води бракоразводну парницу, меродавно је њено имовно стање а не стање њеног сина, код којег се она провизорно сместила, од В. Влатковића, судије 207

Подизање тужбе од стране мужа за развод брака због провођења блуда сматра се у исто време и као одрицање брачности детета у смислу § 128. грађ. зак. саопштио Тих. М. Ивановић 208

Општински суд није надлежан за издавање уверења о томе, да је извесно лице престало обављати трговачку радњу и да према томе није трговац, од Тих. Ивановића 209

Једно, по нашем мишљењу, погрешно тумачење чл. 24. зак. о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари, од Милорада Николића, адвоката 210

Један неправилно решен сукоб надлежности судова, од Ф. Ђосића, суд. писара 211

Доцније прибављање доказа од решавајуће важности може по § 426. тач. 13. грађ. суд. пост. бити основ за поновљење спора само онда, ако парничар, који поновљење тражи, није раније знао за садржину тог прибављеног доказа. Саопштио Тих. М. Ивановић 213

Колонизацијона такса за циљеве аграрне реформе, од Љ. Радовановића, адвоката 245

Распис Министра правде судовима на подручју Касационог суда у Београду и подручју великог суда у Подгорици, о тапијама. 248

Осудним решењем Пећског првостепеног суда од 12 марта 1929 год. Бр. 8185, Р. П. и К. П. осуђени су по кратком поступку да плате Д-ру Ст. С. суму од 15.000 дин. менич. дуга, од Јевте М. Поповића, адв. 249

Недолазак туженог на рочиште и неодговарање на тужбу, не ослобођава тужиоца дужности доказивања тужбених навода по општем принципу, израженом у § 178 грађ. суд. пост. Саопштио Тих. М. Ивановић 252

Једна одлука Опште Седнице Касационог Суда с обзиром на чл. 28 и 57 зак. о ликвидацији мораторног стања, од Боривоја Петровића, судског пристава Окр. суда за град Београд 258

Рођена кћер усвојичева нема права на закони део према усвојенику. Саопштио Тих. М. Ивановић 263

Пропис § 500. грађ. зак., предвиђа могућност урачунавања оног предмета имовине, који је поклоњен детету, само приликом деобе између санаследника, који су то постали по основу закона. Саопштио Тих. М. Ивановић 267

Начелна одлука Опште седнице Касационог Суда о дужности подношења копија катастарског плана, кад се пренос тапије врши на основу јавне продаје . . . 310

Више одлежан притвор и истражни затвор урачунава се у изречену новчану казну, од Мил. Р. Вељовића, судије 311

Да ли су и издавалац и индосанти менице на одређено време по виђењу задржати у обавези, ако је издавалац ставио „без протеста“, а ако ималац такве менице није изискао протест због тога, што акцепт није датиран даном пријема (§ 24 ал. II. in fine меничног закона, од Јов. Б. Мијушковића, судије Пећског прв. суда 313

Министар Унутрашњих Дела подноси тужбу само у случају кад се њоме захтева да се извесно лице огласи за сумануто а не и кад се тражи да се судском пресудом огласи за душевно болесно, од Тих. М. Ивановића 316

Чињеница, да је ималац менице исту о року плаћања подносио на исплату акцептанту, не може се доказивати сведоцима, од Тих. М. Ивановића 317

Трговачки суд није надлежан за разматрање решења извршне власти, која ова доноси по тражењу извршења поравнања по стецишној маси, од Тих. М. Ивановића 318

И по застарелој меници надлежан је Трговачки Суд, од Н. Ј. Витановића 319

Сродници мужевљеви не могу аналого § 416. грађ. Зак. наследити оно имање његове умрле жене, које је она по тестаменту наследила од умрлог јој мужа, од Т. Ивановића 339

Надлежност државног Савета за расправу спорова око сукоба надлежности, од А. Давинића, референта Држ. Савета 342

Према § 2. Правилника о наградама адвоката, као основа за одмеравање награде има се узети вредност на чије је плаћање странка осуђена или која је њој досуђена, од Т. Ивановића 348

Једно тумачење § 30 Закона о адвокатима, од Душана П. Мишића 350

Две контрадикторне одлуке Касационог суда по истој материји т. ј. ко је надлежан за расправу спорова који се изроде између предузимача и власника згра-

- де због дуга од неплаћеног рада око зидања грађевине? од Боривоја Д. Петровића, пристава окр. суда за Град Београд 352
- Довољан је умишљај у погледу последице — жеља или предвиђања последице, па да се једно дело квалификује као кривично дело у покушају. Саопштио Д. Д. Бранковић, држ. тужилац 353
- Око § 301. к. з. у вези § 312 к. з., од Душана П. Мишића, судије Среског суда за град Београд 354
- Општа пореска ослобођења према доцније установљеним пореским облицима, од Љ. Радовановића, адв. 356
- Женска деца, удата за живота родитеља, немају права на спрему и удомљење из заоставштине пок. родитеља, од Ник. Ј. Витатновића 361
- За разматрање решења Окружног суда, којим је рекурс на потврдно решење Апелационог суда одбачен као неуместан надлежан је Апелациони суд, од Тих. Ивановића 362
- Има места испиту сведока ради доказивања основа за стицање својине у смислу § 37. Закона о издавању тапија и онда, кад је убаштињач одлуком полицијске власти истиснут из државине имања и упућен на парницу за доказивање својине, од Т. Ивановића 363
- Према § 950. грађ. зак. не може се уговорити ни краћа застарелост од оне, која је законом предвиђена, од Т. Ивановића 366
- Како треба таксирати жалбе изјављене на решења којима се расправља какво споредно питање с обзиром на тумачење Т. Бр. 176. Закона о таксама, дато од стране Касационог суда. Саопштио Бор. Д. Петровић, суд. приправник окр. суда за град Београд 368
- Кад се дужник обвезао платити главни дуг онда, кад то поверилац буде затражио, заједно са интересом, а није уговорено време плаћања интереса, онда се застарелост интереса има ценити с обзиром на § 602-а грађ. зак., по коме се има узети, да је плаћање интереса по свршетку сваке године, од Тих. М. Ивановића 392
- Један интересантан случај из судске праксе, од Драгомира Ивковића, адв. 394
- Неупотреба правног лека од стране државног тужиоца не може се сматрати као његов одустанак од гоњења, те приватни учесник не може у том случају употребити правни лек противу пресуде, од Т. Ивановића 394
- Један случај примене прописа § 214. у вези § 232 тачка 3. крив. законика, од Димитрија Н. Станковића, суд. Окр. суда из Ниша 395

Према чл. 99. Закона о државном рачуноводству уговорна казна одређује се према целокупној вредности уговорене набавке а не само према вредности о роковима неизлиферованог материјала, од Т. Ивановића 397

Право завичајности у једној општини наше краљевине у неодвојној је вези са држављанством Краљ. Југославије, тако да без права држављанства нема права завичајности. Законско стицање држављанства по тач. 7 чл. 53 з. о држављанству овисно је од испуњења свих услова предвиђених у тој одредби. Прес. Управ. суда у Б. од 18 априла 1932. Бр. 1207, од В. Влатковића, судије Упр. суда 400

Нешто о примени § 36 Закона о издавању тапија од 30 маја 1931 године, од Јов. Б. Мијушковића, суд., Пећ 401

У спору око својине сабраних плодова са закупљеног добра има се, као претходно, решити и питање о раскидању уговора о закупу, кад од тога зависи питање својине плодова, од Т. Ивановића 404

Дете рођено у грађанском браку, ван територије пређ. Краљ. Србије, према једној одлуци Опште седнице Касационог суда, наслеђује свога оца и његове сроднике, од Боривоја Д. Петровића, пристава окр. суда за град Београд 406

И ако се жена није хтела вратити у мужевљевоу кућу на продужење брачног живота у смислу пресуде Духовног суда, ипак тиме није изгубила право удовичког уживања на имању мужевљевоу после његове смрти, од Т. Ивановића 411

Не вреди пренос оног имања, које земљоделцу штити § 471. грађ. суд. пост., и ако је продавац на истом имању задржао за себе право уживања до своје смрти, од Т. Ивановића 413

Наново поводом удовичког ужитка, од Душана П. Мишића, судија среског суда за град Београд 416

Мишљење Опште Седнице Касационог Суда о томе: могу ли дневнице Народ. посл. бити предмет извршења (забране) 444

Поводом једне погрешне праксе при расправи заоставштине, од Д. М. Ц. 445

На решење Првостепеног суда којим се одбацује захтев о одбачају тужбе као неуредне у смислу § 96 г. с. п. не може се применити § 108 ст. II г. с. п., већ на то решење има се право на одвојено правно средство у смислу § 322 г. с. п. према једној одлуци Касационог суда, од Боривоја Д. Петровића, адв. приправника 447

Један случај солидарности тражбине, од Т. Ивановића 449

- Код уговора о подизању грађевина, закљученог са државом путем оферталне лицитације, меродавна је писмена понуда и сума у њој означена а не она сума, која је назначена у списку појединачних цена, од Т. Ивановића 451
- Пропис § 89. II. од Кривичног законика о недељивости тужбе има се применити и на кривична дела, предвиђена у Закону о штампи, од Т. Ивановића 456
- Да ли има места позивању на § 61. Кривичног закона, ако суд нађе да у радњи оптуженог, извршиоца више кривичних дела, стоји само једно дело у продужењу? од Јовице Б. Мијушковића, суд. у Пећи Уз чл. 11. зак. о пословном промету, од В. Влатковића, судије Упр. суда у Београду 456
- Решење опште седнице Државног савета од 30 маја 1932. Бр. 17697. Саопштио В. Влатковић, судија београдског Управ. суда 461
- Тумачење тач. 6. § 465. грађ. суд. пост., од О. Б. Благојевића, адвоката 540
- Један случај из судске праксе о тумачењу § 872 у в. § 873. грађ. закона у в. § 295 кр. суд. пост., од Душ. Банића, суд. окр. суда за град Београд 546
- Једна штетна брзина, од Момчила Жанића, адв. из Књажевца 551
- Једна одлука вишега суда, од Душана П. Мишића, суд. среског суда за град Београд 553
- Један случај поништаја обавеза учињених од душевно дефектог лица пре оглашења за малолетника, од О. Б. Благојевића, адвоката 587
- Од Уговора о усиновљењу, потпуно уредног, признатог од обеју страна код судије за неспорна дела, може једна страна одустати све док га судија не потврди, од Драгића Солдатовића 589
- Мишљење Опште седнице Касационог суда о фирми пресуда општинских судова у грађанским споровима на подручју Касационог суда у Београду 591
- За расправу спора по тужби намештеника противу послодавца трговца због плате надлежан је Трговачки суд, од Др. Рад. Вукчевића 593
- Ако потврда надлежне власти за неписменог потписника на меници не одговара Меничном закону, нема за њега меничне обвезе, од Драгића Н. Солдатовића 596
- Сточни пасоши су потпун доказ о својини стоке, од М. Николића, адв. 599
- Да ли је умишљајно или нехатно убиство, кад извесно лице хоће да убије лице А., али пуца и убије лице Б., држећи да је то лице А? од Јовице Б. Мијушковића, судије Пећског прв. суда 601

Начелна одлука Опште седнице Касационог суда у Београду о тумачењу и примени § 22. закона о издавању тапија од 30 маја 1931. г. на подручју Великог суда у Подгорици 603

Ако је грађанском тужбом представљена вредност спора испод 5000 дин. па се вештачењем у току спора утврди да је вредност спора у моменту подизања тужбе била већа од 5000 дин. Срески суд коме је тужба била поднета не може исту одбацити као ненадлежном суду поднету већ мора акта доставити надлежном Окружном суду у даљи рад (одлука Беогр. А. суда од 29. X. 1932. г. Бр. 9291), од Тихомира Васиљевића, судије ср. суда 605

Из Савеза Адвокатских Комора

Скупштина Савеза одржаће се 13. и 14. маја тек. год. у Љубљани 216

Из Адвокатске Коморе

Избрисани из именика адвоката	47
Уписани у именик адв. приправника	47
Избрисани из именика адв. приправника	47
Распоред рада у Касационом суду у Београду за 1932. г.	48
Распоред судија Апелационог суда	49
Распоред рада у Окружном суду за град Београд	49
Распоред рада у Окружном суду за округ беогр. у 1932.	52
Распоред у Среском суду за град Београд за 1932. г.	54
Распоред рада у Среском суду за срез Врачарски у Београду за 1932. годину	57
Састав одељења Државног савета и подела рада за 1932	59
Распоред рада у Управном суду у Београду за 1932 .год.	60
Уписани у именик адвоката	119
Избрисани из именика адвоката	119
Преселио се адвокат	119
Уписани у именик адв. приправника	119
Избрисани из именика адв. приправника	119
Саопштења	170
Уписани у именик адвоката	170
Избрисани из именика адвоката	170
Уписани у именик адв. приправника	170
Променили канцеларију адв. приправници	171
Избрисани из именика адв. приправници	171
Адвокат који нема истакнуту таблу није дужан платити општини таксу из Т. Бр. 404. Зак. о таксама	217
Уписани у именик адвоката	218
Избрисани из именика адвоката	218
Уписани у именик адв. приправника	218

Избрисани из именика адв. приправника	219
Уписани у именика адвоката	275
Избрисани из именика адвоката	275
Преселили се — адвокати	275
Уписани у именик адв. приправника	275
Избрисани из именика адвоката	319
Уписани у именик адв. приправника	320
Избрисани из именика адв. приправника	320
Преставка Адвокатске Коморе у Београду	320
Из пензионог фонда Адвокатске Коморе у Београду	323
Уписани у именик адвоката	371
Избрисани из именика адвоката	371
Преселили се — адвокати	372
Уписани у именик адв. приправника	372
Избрисани из именика адв. приправника	372
Из пензионог фонда Адвокатске Коморе у Београду	372
Уписани у именик адвоката	419
Избрисани из именика адв. приправника	419
Преселили се — адвокати	419
Уписани у именик адв. приправника	419
Избрисани из именика адв. приправника	419
Променио адв. канцеларију	419
Позив на скупштину Адвокатске Коморе у Београду	421
Уписани у именик адвоката	466
Избрисани из именика адвоката	466
Уписани у именик адв. приправника	466
Избрисан из именика адв. приправника	466
Променио адв. канцеларију	466
Позив за скупштину Адвокатске Коморе у Београду	469
Извештај Одбора коморе поднет IV редовној скупштини Адвокатске коморе у Београду	470
Извештај о П. редовној скупштини Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије	486
Уписани у именик адвоката	500
Избрисани из именика адвоката	500
Преселио се	500
Уписани у именик адв. приправника	500
Променио адв. канцеларију	500
Преглед судског законодавства, од Стојана Јовановића, суд. Београд	501
IV. редовна Скупштина Адвокат. Коморе у Београду	556
Уписани у именик адвоката	563
Преселио се	563
Уписани у именик адв. приправника	564
Избрисани из именика адв. приправника	564
Уписани у именик адвоката	608
Избрисани и зименика адвоката	608
Уписани у именик адв. приправника	608

Избрисани из именика адв. приправника	608
Из пензионог фонда	609

Оцене и прикази

Верк Д-р Хуго: Теоретско-практични приручник Југословенског грађанског парничног права, од Д-р Радоја Вукчевића	62
Правосуђе — часопис за судску праксу, први број — јануар 1932. г. од Д-р Видана О. Благојевића, адв.	64
Д-р Видан О. Благојевић, адвокат: О накнади штете причињене моторним возилима, од Др. Вук	66
Адвокат Ср. Ђ. Милошевић, судија у пензији: Законик о судском кривичном поступку са изменама и допунама, одлукама Касационог Суда, коментаром правника и уставним наређењима новог устава, од Д-р Видана О. Благојевића, адвоката	120
Д-р Александар Гавела, судија окр. суда у Новом Саду: Практични руковођ кривичног судског поступка с образцима, од Д-р Видана О. Благојевића, адвоката	120
Тихомир М. Ивановић, секретар Касационог Суда: Судска пракса у 1930 години, од В.	172
Жив. Ст. Девичерски: Закон о таксама. — Збирка финансијских закона, св. 39. Издање Г. Кона. Београд	270
<i>Introduction à l'étude du Droit pénal international — essai d'histoire et de critique sur le competence criminelle dans les rapports avec l'Etranger — Paris 1922., p. 482 par H. D. Varbs.</i>	272
<i>Marcel Planiol et George Bipert: Traité pratique de droit civil français — tome I-XIV-1927/932. Paris</i>	370
Збирка уговора и конвенција од Н. Д. Пахорукова, од В.	418
Д-р Фердо Чулиновић: Коментар закона о издавању тапија, од Д-р Адама П. Лазаревића	467
Д-р Лав Хенигсберг, судија Стола седморице у Загребу: Коментар штампарског права, Београд, издање Геце Кона 1933. год. стр. 184	610

Вести

За први конгрес правника славенских држава	67
Резултати рада друге сесије међубалканске правничке комисије одржане месеца октобра 1932 год. у Букурешту	611

Белешке

Конгрес правника	219
Грађанско процесно право Краљевине Југославије	276
„Судска Практика“ у 1930. год. са збирком начелних одлука Опште седнице Касационог суда. Средио Тих. М. Ивановић, секретар Касац. суда Цена 60.— дин. Поруцбине на чековни рачун 54822.	276

БРАНИЧ

Год. XVII (VIII)   Београд, јануар 1932.   Број 1

УРЕДНИШТВО: ВЛАСНИК И ИЗДАВАЧ:
УСКОЧКА УЛ. БР. 2.   АДВОКАТСКА КОМОРА У БЕОГРАДУ

Ж. Перић, проф. Универзитета у Београду

О ОБИЧАЈНОМ ПРАВУ У НАШОЈ ДРЖАВИ

§ 1. Грађански Законици појединих држава не дају, у својим системима, исту важност и исто место правним обичајима. У том погледу могу се сви Грађански Законици поделити у три категорије, две крајње и једна средња.

1) Имамо, прво, Грађанске Законице које у опште не сматрају правне обичаје као извор Објективног Права, који, дакле, не знају, поред државних закона, и за Обичајно Право. Такав је, н. пр., Француски Грађански Законик (Code civil) од 1804. год. Закон од 30. ventôse An XII укинуо је, у обиму Грађанског Права, све дотадашње правне обичаје*): у будуће, односи из те правне области имали су потпадати једино под *писани закон* (Droit écrit) то јест под нови Грађански Законик.**). Осим тога, Франц. Грађ. Законик, у своје Уводноме Делу (Titre préliminaire: art. 1. à 6.) где се говори о „Проглашавању, Дејству и Примени Закона у опште.“ (De la Publication, des Effets et de l'Application des Lois en général), не помиње и Обичајно Право као Објективно Право.

*) Видети овај Закон (из доба Велике Француске Револуције) код Etienne Carpentier, *Code civil*, Paris, 1926. p. XI. (у његовој збирци „Petits Codes Carpentier“). *Ventôse*: то је, по Републиканском Календару, било време од 19. Фебруара до 20. Марта по Новом (Грегоријанском) Календару. Година XII. то је година 1804. (од Рођења Христовог). Законом Француског Конвента (la Convention) од 24. Новембра, 1793. год (Грег. Кал.), заведен је био нови, Републикански, Календар и по њему је рачунање године отпочињало од 22. Септембра, 1792. (Грег. Кал.), као дана када је проглашена Република и када је, у исто време, била јесења равнодневица (l'équinoxe d'automne). Календар Републикански престао је важити 6. Јануара, 1806. (Грег. Кал.).

**) „Il semble donc que la coutume ne peut être considérée aujourd'hui comme une source législative. Ce principe nous paraît incontestable. Cependant il y a certains tempéraments à ce principe“: A. Colin et H. Capitant, *Cours élémentaire de Droit français*, t. I., Quatrième édition, Paris, 1923., p. 27.; M. Planiol, *Traité élémentaire de Droit civil*, Dixième édition (en collaboration avec Mr. le Prof. J. Ripert), t. I., Paris, 1925. p. 6 et 7. Међутим, у Трговачком Праву постоји и Обичајно Право (les usages commerciaux): на њих се не односи Закон од 30. ventôse-a de l'An XII.: A. Colin et H. Capitant, *op. cit.*, t. I., p. 28. В. о правним обичајима у трговачким пословима E. Thaller, *Traité élémentaire de Droit commercial*, septième édition par J. Perceux, Paris, 1924., p. 49. В. о Обичајном Праву и ова дела наведена од претходних аутора, ГГ. A. Colin-a и H. Capitant-a: Esmein, *La Coutume doit-elle être reconnue comme source de Droit civil?* у „Bulletin de la Société d'études législatives“, 1905., p. 533., E. Lambert: *Etude de Droit commun législatif*, introduction, t. I., Paris, 1903. Консултовати, такође, и F. Gény: *Méthode d'interprétation et source en Droit privé positif*, Paris, 1899., p. 276. et suiv.

Ово одбацавање Обичајнога Права, од стране Француских Кодификатора из год. 1804., објашњава се жељом Кодификатора да стану на пут разноврсности (хетерогености) која је, посебице у Грађанском Праву, владала у Старом, Пререволюционарном, Режиму у Француској (l'ancien Régime). И, заиста, тада је, у јужним земљама Француске, вредело, у главном, *Писано Право* т. ј. Право Римско (због чега су се те земље звале Земље Писаног Права, Pays de Droit écrit), а у Средњој и Северној Француској важило је већином *Обичајно Право* (зато су те области носиле овде име области Обичајнога Права, Pays de Droit coutumier), и ових Обичајних Права било је толико да се тадашње време, у том погледу, карактерисало речима: „En changeant de diligence, on changeait de lois“ (мењајући поштанска кола, човек је мењао и законе). Кодификацијом од 1804. која је једна синтеза ова два извора Права, Права Римскога и Обичајнога, хтело се извршити законско изједначење у Грађанском Праву, и онда је разумљиво да се обичаји правни нису усвојили као извор Права: иначе би, у току времена, законодавна унификација могла бити мање више оштећена. Отуда, француски судија не може, као основ својих одлука, узети правне обичаје, баш када би их и било, већ само писани закон. Разуме се да појединци могу, у својим приватно-правним пословима (actes juridiques), дати важности, и у колико је реч о Грађанском Праву, правним обичајима, ако би такви обичаји постојали, и суд би морао њихове погодбе (contrats, conventions) и ту санкционисати, у колико се оне не би противиле јавном поретку или јавном моралу (art. 6. C. civ. français), али, чинећи то, суд би само применио правило аутономије воље појединаца у приватно-правним односима (principe d'autonomie de volonté des particuliers)* а не неко Обичајно Право. Као Француски такав је и нови Бразилиански Грађански Законик од 1. Јануара, 1916. (са Изменама од 15. Јануара, 1915. год.):** ни он, у Уводу који садржи и одредбе о Објективном Праву, не помиње правне обичаје (видети специјално чл. 7.).

2) Друга крајност то су Грађански Законници који, поред и уз Писано Право (Државне Законе), признају и правне обичаје као извор Објективнога Права. Такав је, н. пр., Немачки Грађански Законик. То аутори немачки изводе из чл. 2. Уводнога Закона (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche) од 18. Августа, 1896. год. (по н. к.), који вели „Gesetz

*) О аутономији воље појединаца у Приватном Праву видети код М. Пластиол-а, *op cit.*, t. I., p. 112. et suiv.; R. Saleilles, *Introduction à l'étude du Droit civil allemand*, p. 44., J. Péritsch, *La volonté des particuliers comme créatrice de droits privés*, article publié par la „Revue trimestrielle de Droit civil“, Paris, 1929. (№ 1. Janvier—Mars).

***) Code Civil des États-Unis du Brésil traduit et annoté par P. Goulé, F. Daguin et G. D'Ardenne de Tizac, Paris M.DCCCXXXVIII., са предговором (Préface) Clovis-a Bevilacqua.

im Sinne des Bürgerlichen Gesetzbuchs und dieses Gesetzes ist jede Norm“. Само, примећују аутори,^{*)} да би Обичајно Право у Немачкој важило као Објективно Право оно мора бити опште (*gemeines Gewohnheitsrecht*) за целу државу а не само за извесну или извесне државе у Немачком Савезу (*partikulares Gewohnheitsrecht*).^{**)} Швајцарски Грађански Законик (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch*) од год. 1907.—1912. тако исто предвиђа Обичајно Право као Објективно Право (члан 1. одељ. 2.)^{***)}

3) Између ова два екстремна система налази се један трећи који представља Аустриски Грађански Законик (*algemeines bürgerliches Gesetzbuch für das Kaisertum Oesterreich*) од год. 1811. Овај Законик не признаје обичаје правне као општи извор Објективнога Права, слично Писаноме Праву (Државном Закону), него их као такве признаје само код оних приватно-правних установа (института) где је то нарочито у Законику речено (§. 10.: „Auf Gewohnheiten kann nur in den Fällen, in welchen sich ein Gesetz darauf beruft, Rücksicht genommen werden“). У колико Аустр. Грађ. Законик не усваја Обичајно Право као *ошши* извор Објективнога Права, у толико се он приближава Грађ. Законцима прве категорије, а у колико опет изузетно допушта његову примену (§§. 549., 863., 1113., 1116), долази он у другу категорију: он је, дакле, делимично у обама категоријама а делимично ни у једној, и зато смо га ставили у трећу, нарочиту, категорију, у средини између две крајње категорије. Исти систем као у Аустриском

^{*)} Видети посебице Dr. Otto Fischer und Dr. Wilhelm von Henle, *Bürgerliches Gesetzbuch*, Aufl. von 1912., München, *Einführungsgesetz*, Artikel 1., Anm. 1. В. још и: Dr. E. Enneccerus, Dr. Th. Kipp und Dr. M. Wolff, *Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts*. Erster Band, Erste Abteilung: *Einleitung u. Allgemeiner Teil* von Dr. L. Enneccerus, 18. und 21. Auflage, Neunte Bearbeitung, Marburg, 1923., S. 66. à 68., S. 80. à 90 („Ein für das ganze Reich geltendes Gewohnheitsrecht kann daher Reichsgesetze aufheben, abändern oder ergänzen“: S. 80. „Partikulares Gewohnheitsrecht dagegen könnte keine grössere Kraft haben als die Landesgesetze“: S. 86. Аутор наводи овде још и чл. 55. Уводнога Закона од 18. Августа, 1896., и § 919. (Нем. Грађ. Зак.). Од Обичајнога Права ваља разликовати обичаје правнога саобраћаја, die „Verkehrssitte“ („Usancen“) у шта не можемо улазити овде. Приметићемо само толико да се правни обичаји сматрају као сваком познати као и објављени закони и уредбе — § 14. Срп. Грађ. Закон: *praesumptio iuris et de iure* — док то не вреди за узансе: овде се мора доказати да је дотични узанс био познат странци против које се истиче — бар тако се већином узима. В. примере за њих у §§-има 612., 151., 157., 242. Нем. Грађ. Зак.

^{**)} В. чл. 2. Немачкога Устава од 16. Априла, 1871.: на сваки начин ово вреди тим пре по новом, Републиканском, Уставу Немачком од 11. Августа, 1919 год. (в. француски текст овога Устава код: René Brunet, *La Constitution allemande du 11 août 1919. Préface* par Joseph Barthélemy, Paris, 1921., а немачки код Stier—Somlo, *Reichsverfassung*) који је односно политичкога јединства Немачкога Народа отишао даље него устав Бисмарков.

^{***)} Видети: Dr. Eugen Curti-Forrer, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch mit Erläuterungen*, Zürich 1911. S. 2 à 4. Dr. A. Reichel, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch*. Einleitung, Zürich 1911., S. 4. à 9. (y: *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch* од Dr. A. Egger-а и колега).

Грађанском Законику задржан је и у Нацрту (Entwurf) Чехословачкога Грађанскога Законика (§. 9.)*)

§ II. *Југословенско Грађанско Право*. Оно још није изједначено: и данас још, у том погледу, у Краљевини Југославије постоји, у начелу,**) оно исто стање које је било после оснивања ове Државе (Београдским Пактом од 1. Децембра, 1918. год. по н. к.). Другим речима, Грађански Законници на снази, у то време, на територији појединих земаља из којих је састављена Краљевина Југославија***) непрестано вреде у Југославији: Српски Грађански Законик од год. 1844., Аустриски Грађански Законик од год. 1811., Црногорски Имовински Законик од 1888. год. и Мађарско Грађанско Право (некодификовано: оно је у важности у Војводини, пређашњој области Угарске Краљевине.)****) Да прегледамо у кратко питање о Обичајном Праву у Југословенском Грађанском Праву.

а) *Српски Грађански Законик*. Српски Грађански Законик од 11.—25. Марта, 1844. год. (по ст. к.), јесте у основи*****) скраћени превод Грађан. Законика Аустрискога али, местимице, он је одступио од свога изворника. Тако, н. пр., код питања којим се бавимо овде, Српски Грађански Законик, у §-у 10., поставља правило о Обичајном Праву као општем извору Објективнога Права: међутим, као што смо видели, није тако по Законику Аустриском. Док, по овом последњем Зако-

*) Das Bürgerliche Gesetzbuch für die Čechoslovakische Republik. Uebersetzung des Entwurfes der Kommission für die Revision des A. B. G. B. Herausgegeben vom Justizministerium der Čechoslovakischen Republik, Reichenberg i. B., 1924.

**) Кажемо у начелу, јер је, и у Грађанском Праву, извршено извесно изједначење специјално у Баштинском Праву.

***) Са изузетком Бугарских Области које су биле присаједињене Уговором Neuilly-ским од 27. Новембра, 1919. Држави Срба, Хрвата и Словенаца, али су, Унутрашњим Законодавством нове Државе, додељене територији пређашње Краљевине Србије гако да Бугарско Законодавство није ту ни једнога момента, после Уједињења од 1. Децембра, 1918., примењивано. Вид. овде: *Unifikace Právniho Řádu V. Jugoslávii, Část II. Unifikace Soukromého Práva* (Materiálníni a Formálníni. Napsal Živojin Perić, Izdala Právnická Fakulta University Komenského v Bratislavě. Zprávy Ústavu Slovenských Práv C. 3. V. Bratislavě 1931.

*****) Ту још долази и Шеријатско Право за Муслимане (у стварима Породичним, Наследним и Вакуфским): вид. о стању Приватнога Права у Краљевини Југославији у нашем раду наведеноме у претходној примедби.

*****) Велимо у основи стога што Српски Грађански Законик има и оригиналних одредаба, као одредбе о породичним задругама (communautés de familles, Familiengenossenschaften oder die Hauskommunionen), извесне уставне о интестатскоме наслеђивању (специјално првенство мушке линије и мушких према женској линији и женским) у Породичном Праву и т. д. Видети, у вези са овим, J. Péritch, *Quelques particularités du Droit Civil Yougoslave. Priorité des femmes sur les femmes en matière de succession ab intestat. Home stead. Communautés de familles (Zadružas)*. Extrait du „Comptendu des travaux et séances de l'Académie des Siences Morales et Politiques: (Institut)* de France, Paris, 1928.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

нику, судија може имати у виду правни обичај само код оних приватно-правних института где Законик то изречно дозвољава а иначе не, па ма било правнога обичаја*), дотле ће српски судија применити норму Обичајнога Права не само тамо где Грађански Законик изречно помиње то Право (као н. пр., § 529. о удаји и спреми девојака у породичној задрузи) него и изван тих случајева, ако би фактички постојало Обичајно Право.**)

Срп. Грађ. Законик, у §-у 10. (видети и § 8. истога Зак.), одређује када ће судија управо бити овлашћен да да важности Обичајном Праву. И ако тај пропис није најпрецизнији, ипак можемо са сигурношћу рећи да примени Правнога Обичаја има места, у Српском Грађ. Праву, једино онда ако је закон *непотпун* („Ако би се случај какви на суду појавио, за који нарочитог законог прописа не би било, онда ће се исти по општим у овом Законнику основима, или општепознатом досадашњем обичају разумно и савесно решавати не испуштајући из вида законе прописе за редовне случајеве“). Дакле, овде је реч о законским празнинама (*Gesetzlücke, lacunes de la loi*), то јест о таквим приватно-правним односима које Законодавац није предвидео ни нормирао. У тим случајима, судија има прво да се послужи аргументом *аналогije* (под условом, разуме се, да се не тиче изузетних наређења, јер *Exceptiones sunt strictissimae interpretationis*) па ако му то не помогне, онда ће тек применити правни обичај (ако га има). Другим речима, о правним обичајима може бити говора само код попуњавања законских празнина, дакле не и код тумачења (*Auslegung, l'interprétation*) закона. Јер, као што је познато, то су две различне судиске операције са разним методима: други су методи тумачења а други попуњавања закона. Тумачење претпоставља да је Законодавац предвидео и регулисао правни однос који је изнесен пред судију на расправљање али је то учинио недовољно јасно: Законодавац

*) Разуме се да би овде вредело оно исто што смо казали за сличан случај у Француском Праву: аустријски судија, ако су странке свој правни однос код кога Аустријски Грађански Законик не предвиђа и не допушта обичај регулисале ипак по правном обичају (претпостављамо да такав постоји), имао би да вођи странака да важности, по начелу аутономије воље појединца у Приватном Праву, узимајући, наравно, да обичај не би био противан каквој императивној законској одредби (*ius cogens*: § 879 Аустр. Грађ. Зак. Нов. III., § 90.): дакле, то не би био обичај који би судија ту применити него воља уговорача.

**) За Српско Право видети овде: Андра Ђорђевић, *Систем Приватнога (Грађанскога) Права Краљевине Србије у вези с Међународним Приватним Правом*, Прва Књига: Општи Део (прва половина), У Београду, 1893. Стр. 65. à 71. [Глава II.: Правни Обичај. — Обичајно или неписано право, (*Mos, mores maiorum, consuetudo; ius moribus introductum, ius non scriptum*)]; Др. Лазар Марковић, *Грађанско Право*. Прва Књига: Општи Део и Стварно Право, 2. издање, Београд, 1927. стр. 48. à 56; Спасоје Радојичић, *Основи Трговачког Права*, пето прегледано и допуњено издање, Београд, 1926. стр. 7. и 8.

је, истина, изразио своју вољу, али се, из законскога текста који се односи на спорни случај, не види шта је он управо хтео; не може да се, из саме норме у питању, изведе како је он желео да уреди дотични правни однос. И сада остаје судији да он, помоћу правила о тумачењу закона, пронађе праву вољу Законодавца.*) Међутим, код празнина законских, Законодавац у опште није предвидео ни нормирао изванправни однос, он ту није изразио никакву вољу, ни јасно ни нејасно, те, према томе, судија овде нема шта да тумачи. Тумачити нечију вољу претпоставља да је воља исказана само нејасно, и тако је код нејасних законских прописа; али, када у опште нема изјаве воље, када ова одсуствује, као што је случај код законских празнина, онда ту не може бити говора ни о каквом тумачењу воље. Код нејасних законских одредаба постоји законски текст само што он није јасан, закон је у том тексту предвидео и регулисао спорни правни случај али то није урадио јасно, и онда на судији је дужност да, на место тога нејаснога текста, истражујући и изналазећи истинску законску вољу, стави један јасан текст који одговара ономе што је управо закон хтео рећи. Код законских празнина, нема у опште никаквога текста, јер је Законодавац пропустио да дотични правни однос предвиди и нормира, ту судија нема само да један нејасан текст замени другим јасним, него да да један нов текст који у закону не постоји, то јест да он, судија, нормира правни однос који је Законодавац пропустио нормирати.

Као што видимо, Српски Грађански Законик не допушта примену правних обичаја код тумачења законских прописа; не допушта зато што, по њему, Обичајно Право долази тек на друго место, према Државном Закону који има првенство. Другим речима, Срп. Грађ. Законик неће да Обичајно Право потре Државни Закон, неће да воља творца обичаја то јест воља друштва буде јача од творца закона то јест Државе. Само онда ако воља Државе оскудева, ако Државни Закон није предвидео и регулисао неки правни однос, може добити снаге воља друштва изражена у правном обичају: воља друштвена тада не иде против воље Државе, она је ту само допуњава. Али, ни код законских празнина правни обичај не добија, по Српском Грађанском Законнику, примене безусловно: § 10. статуира да судија има најпре да покуша да празнину попуни аналогијом (било у ужем смислу, законском аналогијом, било у смислу ширем, аналогијом правном) па тек онда, по потреби, правним обичајем. Зашто? Зато што, код законских празнина које се дају попунити аналогијом, не може се рећи да воља законодавчева потпуно недостаје.

*) Законодавчева воља нејасна је и онда када се он, у два разна прописа која су јасно редигована, на два неједнака начина изрази о истом правном односу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

www.unibg.ac.rs

и да Законодавац није *никако* предвидео ни нормирао спорни случај, пошто је он предвидео и регулисао случајеве са којима је непредвиђени и ненормирани случај сличан (аналоган) тако да се може узети да би Законодавац и тај непредвиђени случај, само да га је био имао у виду, регулисао на исти начин као и предвиђене сличне случајеве. Или, предвиђањем и нормирањем случајева једне категорије, Законодавац је *implicitite* предвидео и нормирао уједно и све друге случајеве исте категорије који би се могли појавити у животу: ако дакле, његова воља ту није изречна, не може се рећи да је *никако* нема, ње има и овде само је она *прећутна*, а Законодавац претпоставља и *прећутну* вољу Државе изречној вољи друштва израженој у правноме обичају.*)

Догод, дакле, постоји могућност да се пронађе воља Законодавчева па ма то била и *најпрећутнија* и *најнеизвеснија* воља, Срп. Грађ. Законик негира вољу друштвену, негира правни обичај, и изнад воље друштвене (т. ј. правнога обичаја), и најизречније и најизвесније, ставља вољу Државе, баш и да би ова била и неизвесна: неизвесна воља то још није потпуно одсуство воље, неизвесност и одсуство нису исти појмови. Али, ако је такав случај да се не може рећи ни толико да, односно њега, постоји бар и неизвесна воља Државе, када је, дакле, сигурно да воља Државе сасвим одсуствује, онда се може, без икакве штете по надмоћност и ауторитет државне воље, дати важности друштвеној вољи односно правном обичају.***)

Овакво схватање, од стране Срп. Грађ. Законика, државне и друштвене воље, ово и оволико првенство прве воље над

*) Тако, н. пр., §. 553. Српскога Грађ. Законика (§ 919. Аустр. Грађ. Зак., текст од год., 1811., дакле пре Новеле III, од 19. Марта, 1916. год., по н. к., § 111.; в. Dr. Rudolf Ehmer, *Die drei Novellen zum Allgem. Bürgerl. Gesetzbuch und die Entmündigungsordnung*, zweite Auflage der drei Novellen, Graz, 1917., S 107.) предвиђа једино случај када један уговорач испуни само *делимично* уговор а ништа не вели шта ће бити ако он није уговор *никако* испунио, то јест да ли *ни шада* противна страна *неће* имати права на *ракид* уговора (осим, разуме се, случаја уговорне или законске *lex commissoria*), као што га нема у првом случају? Или, прописи Срп. Грађ. Законика о обвези (праву) заштите (*Gewährleistung*), то јест §§. 554. à 558. (§§. 922 à 933 Аустр. Грађ. Зак., Новела III., *Verordnung des Justizministers im Einvernehmen mit dem Ackerbauminister vom 10. November 1916. RG.VI. № 384., код §-а 926. Аустр. Грађ. Зак.*), не предвиђају рокове у којима има да се врши право на накнаду штете у случају претрпљене евикције или откривенога физичкога недостатка ствари. Видети о решењу овога питања: Ж. Перрић, *Грађанско Право*, Предавања на Правничкоме Факултету. *О Посебним Уговорима*. I. Београд, 1928., стр. 242. à 259.

**) Н. пр., тиче се *нових* правних односа који су се, после доношења Грађ. Законика, појавили у току еволуције друштвенога живота специјално оних који су били последица техничких проналазака на пољу индустрије или саобраћаја (као што је теорија о *одговорности без кривице* или професионални ризик, *le risque professionnel, le risque social*) или оних који су у вези са теоријом социјализације права (злоупотреба права, *Missbrauch des Rechtes, l'abus du droit*), колективни уговори, и т. д.

другом, долази, свакако, отуда што Срп. Грађ. Законик сматра Државу много савршенијом заједницом него друштво то јест саму народну масу без организације и органа власти: друштво, народна маса, то је један примитивнији облик људских заједница, то је облик из кога се развила савршенија форма, Држава. И онда је појмљиво да овај други савршенији и историски млађи, скорашњији, дакле бољи, облик буде изнад онога првога: на сваки начин да деца и доцније генерације иду даље од родитеља, иначе би требало одбацити сваку идеју прогреса.

Међутим, могао би се схватити и друкчији систем, наиме такав по коме би Обичајно Право, као извор Објективнога Права, било стављено на равну ногу са Државним Законима. У једном таквом систему, правни обичај би био јачи од свакога закона после кога би се он формирао, дакле не само од закона непотпунога или нејаснога него и од закона потпунога и јаснога, а по правилу да доцнији закон (овде правни обичај) укида ранији (*lex posterior derogat priori*). Вероватно да је такав систем чл. 2. Немачкога Уводнога Закона од 18. Августа, 1896. год. овде већ наведенога, који вели, види смо: „Gesetz im Sinne des Bürgerlichen Gesetzbuchs und dieses Gesetzes ist jede Norm“: ако ова одредба, као што узимају немачки аутори, значи да је и Обичајно Право закон, онда би се, пошто у изједначењу закона и правних обичаја као извора Објективнога Права није овде постављена никаква разлика ни ограничење, имало узети да, по Немачком Праву, један закон може бити не само допуњен правним обичајем него и измењен односно укинут.

Извесни правни писци и социолози иду још даље па тврде да је Обичајно Право једнако са законом не само онда када Државни Закон предвиђа и Обичајно Право као Објективно Право него и тада ако то он и не предвиђа. Они, другим речима, налазе да постоје у опште два творца правних норма, један је Држава а други је Друштво (народна маса, народ): ако се деси да један исти правни однос буде нормиран и законом и правним обичајем, онда, у колико би се та два нормирања размимилазила, имало би се применити последње нормирање, дакле Обичајно Право, ако би оно, по времену свога постанка, било позније од закона.

Ми не бисмо могли примити овај последњи систем, бар у садашњем стању друштвене еволуције. Јер, он би значео да би, поред једне, државне, суверености, била још једна сувереност, сувереност друштвена, да би, дакле, било две суверености а то значи да не би било ни једне, будући појам суверености искључује свако њено ограничење: ни *ипред* као ни изнад суверене власти не може бити друге суверене власти. А пошто је, пак, данас Држава суверена, то онда не може бити у исти мах и друштво суверено: то би значило уништај државне

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

суверености то јест Државе. А уништити Државу то ће рећи уништити законе, пошто ови долазе од Државе: људско друштво не би било више један систем — јер ко каже систем каже норма, закон — и постало би једна биолошка или, прецизније, зоолошка гомила у којој би владало једино правило нереди и елементарне борбе међу појединцима. Према томе, правни обичаји, ако их Државни Закон не признаје, били би без санкције, што ће рећи да они не би тада били извор *Права*, и судија не само да их не би морао него не би ни смео применити.

Ако се, међутим, може усвојити да Обичајно Право, једном признато од Државе као извор Објективнога Права, буде исте вредности као и сам закон то јест да може чак овај и укинути у случају да се обичај правни образује после доношења закона, то није у противности са оним што смо мало час казали, јер ту друштво доводи од државне суверености своје овлашћење да, у виду правних обичаја, може стварати Објективно Право. Извор Објективнога Права остаје ту, дакле, непрестано Држава: делегирајући и друштву законодавну власт, Држава не престаје тиме бити суверена: она увек може то своје делегирање повући, онако исто као што законодавац не губи своју суверену власт, ако да извршној власти овлашћење да донесе једну уредбу са законском снагом. Јер, једна воља, па, дакле, ни суверена не може *саму* себе ограничити (*l'autolimitation*): једна воља може се ограничити само *другом вољом*. Према томе, када Обичајно Право вреди само ако га и у колико Држава призна, онда се тиме имплицитно признаје да Држава једина има суверену власт: у начелу, законе доноси *Држава* али она налази за добро, са гледишта друштвене еволуције, да, у послу око доношења закона, позове себи у помоћ и саму народну масу која ће ту своју помоћ држави указати кроз правне обичаје. Само Држава остаје увек ту *господар* а господар може свагда да отпусти помоћника (одузети друштву власт стварања обичаја).

б) *Црногорски Грађански Законик*. И овај Законик, као и Српски Грађански Законик, признаје у опште Обичајно Право. Његов чл. 2. вели: „У пословима за које се не би нашло правила у овоме Законнику ни у додатцима његовим, треба се владати по правилима која у добрим обичајима живе (779, 780)“. Али Црногорски Законик иде овде, изгледа, још даље. Претпостављајући да изврстан правни однос није нормиран ни законом ни обичајима, он вели да, тада „ред се је владати по подобљу (781) других сличних правила. . . .“ Да ли овај законски пропис ставља аналогију (законску односно правну) *пре Обичајнога Права* (ако би, разуме се, овога било) или Обичајно Право *пре аналогије*? Ми мислимо на случај када, истина, закон није предвидео ни нормирао спорни приватно-правни однос али у закону има предвиђених

и регулисаних правних односа који су слични том спорном односу: да ли ћемо ту, по Црногорском Грађанском Законику, дати превагу аналогiji и спорни случај подвести под законску норму о сличним случајима или ћемо, под претпоставком да је законом непредвиђени и нерегулисани случај напротив предвиђен и регулисан Обичајним Правом али друкчије него што је закон регулисао правне односе сличне спорном односу, расправити овај последњи однос по Обичајном Праву? Не може се на то одговорити са потпуном сигурношћу, јер прописи Црног. Грађ. Законика који се тичу истога питања (чл. 2., 3., 779. à 782.) нису у том погледу довољно прецизни. Међутим, не бисмо можда били далеко од истине, ако бисмо исто питање решили у корист Обичајнога Права за шта би говорила и та околност да идеја о Држави није у Црној Гори била тако јасна као у Србији: имајући у виду развитак Црногорске Кнежевине (доцније Краљевине) која је била дуго подељена на скоро независна племена односно брства, у Црној Гори није могла идеја о свемоћи Државе према народу доћи толико до изражаја као у Србији која је, од почетка свога ослобођења од Турака (1804.—1815.), била много политички унитарнија (уједињенија) него Црна Гора и зато идеја о Држави у њој боље хватала и ухватила корена него у овој последњој. Отуда је са свим могућно да је, када се има да бира између прећутне, тачније неизвесне, Воље Државе (код закона: случај аналогije) и изречне, извесне, воље народа (Правни Обичај), Црногорски Кодификатор из године 1888. претпоставио народ Држави. Из тога би се могло извести да по том Законику Правни Обичај не само да може да допуни закон него да га и укине односно измени, ако је само, разуме се формиран доцније од закона (lex posterior de priori). Јер, када Обичајно Право иде пре закона код аналогije (чак и онда када је Обичајно Право ранијега постања од закона), зашто онда не би Обичајно Право могло и укинути или изменити раније донесени закон? По Црногорском Законику чини се, дакле, да су Закон и Обичајно Право сасвим изравнати по својој снази па, шта више, да је, код аналогije, Обичајно Право јаче од Закона.

в) *Аустријски Грађански Законик*. Он вреди у Хрватској и Славонији, као и у извесним срезовима Војводине*) (али без његових Измена и Допуна познијих од 1868. год.), Словеначкој и Далмацији (потпуно: дакле и са Новелама од 1914.—1916.) и најзад, као споредно (супсидиарно) Прво, у Босни и Херцеговини (без измена и допуна донесених после 1878.—1880. год., т. ј. после окупације Босне и Херцеговине на

*) Срезови раније Војне Границе (Militärgrenze): Др. З. Пишкулић и Др. И. Ђеђић, *Основи Привајнога Права у Војводини*, Београд, 1924. стр. 7. и 8.

основу Берлинскога Уговора од 13. Јула 1878. год., по н. к.). Какав је значај Обичајнога Права по том Законику, ми смо већ видели напред. Ако је закон непотпун, примениће се најпре аналогија (§ 7.) а, затим, то јест за случај да аналогија не би користила, природна правна начела § 7 „nach den natürlichen Grundsätzen“), ако се не би тицало правних института где је изузетно допуштено Обичајно Право (§ 10.)*

г) *Мађарско Приватно Грађанско Право*. Оно вреди у Војводини: Обичајно Право ту је признато у опште као Објективно Право али само као допуна закона. Аналогија зато иде ту, свакако, пре Обичајнога Права.**)

д) III. *Случај одсуства и закона и правних обичаја*. Српски Грађански Законик није ту довољно јасан, али доводећи у везу његове §§ 8. и 10. и имајући у виду § 8. Аустр. Грађ. Законика (аргументисање помоћу Аустр. Грађ. Законика јесте једно од интерпретационих правила код тумачења Српскога Грађ. Законика), можемо рећи да, тада, судија има тако да реши случај „како да се (његово решење) са основима здравога разума и природне правнице слаже“ (§ 8 *in fine* Срп. Грађ. Зак.). То је, у главном, и одредба §-а 8. Аустр. Грађ. Зак. (2 део): „Bleibt der Rechtsfall noch zweifelhaft, so muss solcher mit Hinsicht auf die sorgfältig gesammelten und reiflich erwogenen Umstände nach den natürlichen Rechtsgrundsätzen entschieden werden“. Оба Законика у основи држе се овде школе Природнога Права по којој су се у природи налазили, такође, утврђени и непроменљиви, и правни односно друштвени закони, дакле онако исто као и закони физички: законодавац (и судија, ако је закон био непотпун) имао је само својим разумом да их открије***). Новији Грађ. Законници формулишу овде друга правила. Тако, Швајцарски Грађански Законик, који изречно и јасно одређује домашај Обичајнога Права, стављајући га после аналогије [у опште, дакле, и законске и правне аналогије****): чл. 1. одељак 2.], овако се изражава,

*) Видети овде за Аустриско Право: Dr. A. Ehrenzweig, *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts*, Band I. Erste Hälfte: *Allgemeiner Teil*, Wien, 1925, S. 52. à 56.; Dr. M. v. Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, Achte Auflage, Erster Band, Wien, 1907., S. 40., 41., 44., 45. За Хрватско Право видети: A. Rušnov — Dr. S. Pošilović, *Tumač Austrijskomu obćemu Građanskomu Zakoniku*, Knj. Prva, Zagreb, str. 50. i 51.

**) Видети код Др. З. Пишкулчића и Др. И. Ђерђа, *op. cit.* Стр. 6. à 11., о изворима Мађарскога Приватнога Права.

***) Види овде: Dr. Josef Kohler, *Lehrbuch der Rechtsphilosophie*, dritte Auflage, von Dr. Arthur Kohler, Berlin — Grunewald, 1923: *Naturrecht, Naturrechtslehrer*; Dr. Arnold Gysin, *Die Lehre vom Naturrecht bei Leonard Nelson und Naturrecht der Aufklärung*, Berlin — Grunewald, 1924.; Dr. Ernst Swoboda, *Das Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants*, Graz, 1926., специјално стр. 36. и даље.

****) Ово излази из става: „Kann dem Gesetze keine Vorschrift entnommen werden, so soll der Richter nach Gewohnheitsrecht entscheiden“ у чл. 1. одељак 2. тога Законика.

за случај да се спорни правни однос не може да расправи ни помоћу Обичајнога Права: „.....so soll der Richter nach der Regel entscheiden die er als Gesetzgeber aufstellen würde“, чл. 1. одељ. 2.*). А Бразилиански Грађански Законик, за који смо већ казали да не зна за Обичајно Право, вели у чл. 7.: „Aux cas non prévus s'appliquent les dispositions concernant les cas analogues, et, s'il n'y en a pas, les principes généraux du droit.“ Додајмо овде још и одредбу чл. 782. одељак *in fine* Црногорскога Законика по коме ће судија, ако нема ни правнога обичаја ни закона, „судити по правди и правници“. У самој ствари, и Српски, и Аустриски, и Бразилиански, и Црногорски Грађански Законик, у наведеним одредбама значе да ће судија, када нема ни законских ни обичајних норма за решење спора, поставити сам норму а то опет другим речима значи да ће он тада бити законодавац, дакле, оно што Швајцарски Грађански Законик каже отворено и изречно. Ситуација је увек иста, и судији се мора ту признати законодавна власт. А законодавац се при доношењу закона руководи свим оним што су побројали Законници Аустриски, Српски, Црногорски и Бразилиански, тако да, као што је већ Др. J. Kohler умесно приметити био, формула швајцарска остаје најбоља.***) Али, треба избегавати такве случајеве да судија буде законодавац, јер 1) То је повреда начела поделе власти у модерној држави; 2) То не иде у прилог једнообразности судске јуриспруденције (и поред контроле коју Касациони Суд врши над применом и тумачењем закона од стране нижих судова: видеги овде, н. пр., Српски Закон о Устројству Судова од 20. Фебруара, 1865. год.. III. Устројство Касационог Суда, § 6.), пошто сваки судија на свој начин (овде смо, дакле, у присуству једног субјективног момента) може да схвати „природна правна начела“ (Аустр. Грађ. Зак.), „правду и правницу“ (Српски и Црногорски Грађ. Зак.), „опште принципе права“ (Бразил. Грађ. Законик); 3) За доношење закона траже се погодбе које судије увек не испуњавају: и заиста, друго је када једна мала колегија чија

*) Швајц. Грађ. Законик има три службена издања, немачко, француско и италијанско (јер Швајцарски Народ, Schweizervolk, састоји се из три народности, немачке, француске и италијанске: управо из четири, са Романима из Кантона Graubünden, Canton des Grisons, највећи швајцарски кантон). Наводимо, пак, Швајцарски Законик по немачком службеном издању, зато што је његов првобитни текст (нацрт: Entwurf) израђен на том језику: редактор Швајцарскога Грађ. Законика био је, као што је познато, чувени швајцарски цивилист, Др. Eugen Huber, проф. Унив. у Берну, а друга издања су преводи са тога оригинала, тако да, где год се ти преводи не би слагали са немачким текстом, меродаван је овај последњи текст.

**) У његовом, Kohler-овом, делу: *Bürgerliches Recht in Holzendorf-Kohler Encyclopädie der Rechtswissenschaft*, Leipzig und Be lin, 6. Aufl. 1. Band. (2. Band 1914.). Видети о истом предмету и Др. J. Kohler, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, Berlin, 1. Bd. (Allgemeiner Teil), 1904.; Др. Л. Марковић, *op. cit.*, Прва Књига, Стр. 43.

професија и стручност састоји се не у доношењу закона већ у њиховој примени и интерпретацији, прави закон а друго је је када то чине законодавна тела која су, по своме саставу и искуству својих чланова, много надлежнија за тај посао. Судија је специјалист за свој, судиски позив (примена и тумачење закона) а законодавац опет за свој, законодавни позив, и као што законодавац не би био добар судија исто тако ни судија није добар законодавац. И зато законодавац треба да се труди да, са гледишта технике, закони буду што бољи то јест што потпунији и што јаснији те да се тако избегне потреба да ствара правне норме онај који није за то позван, то јест судија.

Али, пошто је и законодавац човек, то јест несавршено биће, те и његово дело (закони) не може бити савршено тако да он, и поред своје најбоље воље, доноси често и непотпуне законе, онда нема другог излаза до тога да се ту судији призна законодавна власт: једно нужно зло. И у домену правних односа где је воља човечја највише стваралачка, много више него у доменима појава неправних, она опет није свемоћна и често мора да се задовољи солуцијама које очитују њену немоћ. Тако, н. пр., код стицања нрава, када су иначе сви услови једнаки, пречи је онај који је старији по времену: *prior tempore potior iure*. Ту се решење оснива на *времену*, један појам изван Права; или, при колегијалном решавању, ако не може да се дође до једногласне одлуке, биће меродавно оно што реши већина гласова: ту је опет пресудан један неправни елеменат, *број*. И ови примери показују ако не потпуну ништавост човекове воље а оно њену недовољност и упућују људе на хришћанску скромност у њиховим овоземаљским амбицијама.

Ово је једна од најважнијих тачака у правној теорији. Она се односи на то да свако право има своју природу и своје границе. Не може се свако право проширити на свако друго. На пример, право власности не може бити исто као и право коришћења. Свако право има своју природу и своје границе. Не може се свако право проширити на свако друго. На пример, право власности не може бити исто као и право коришћења.

Ово је једна од најважнијих тачака у правној теорији. Она се односи на то да свако право има своју природу и своје границе. Не може се свако право проширити на свако друго. На пример, право власности не може бити исто као и право коришћења.

Станко Трифуновић, адв. припр.

НЕКОЛИКО РЕЧИ О § 400 ГРАЂ. ЗАК. КРАЉ. СРБИЈЕ

Одредбе § 400 грађ. зак. и данас чине тежак проблем, а наша теорија и пракса још увек ту лутају. Главна је тешкоћа у нејасноћи терминологије којом се законодавац служио. Од наших правних аутора овим се питањем највише бавио Др. Никола Крстић, чију је студију лепо приказао, са критичком анализом, проф. Живојин Перић у своме Приватном праву.

Одмах ћемо навести неке термине који чине главну тешкоћу и који су пок. Крстића највише интересовали. То су: потомство, потомци, мушко потомство, женско потомство, „женским а”. На питање: шта је то женско потомство? били су различити одговори. Једни су узимали да су то женска деца од било мушког било женског претка на основу претпоставке да она реч „женско” означава пол потомака; да се, дакле, придев „женско” односи на десценденте. Други су, сасвим супротно, узимали да су то било мушка било женска деца од женског претка по претпоставци да се реч „женско” односи на претка означавајући његов пол. Др. Крстић, који се бавио овим питањем, био је на гледишту да термин потомство значи исто што и термин потомци, док за термин мушко потомство каже да и не постоји и да на место тога постоји други термин — мушки потомци који значи исто. По Крстићу, постоје, поред термина потомство, још и термини женско потомство и мушки потомци, чији појам треба објаснити. И он их објашњава овако: Када термин „мушки потомци” означава само мушку децу од декујусовог детета — а то се може друкше рећи и „мушко потомство”, — дакле, када ово мушко потомство означава мушку децу од раније умрлог декујусовог детета, онда и реч „женско потомство” мора се односити на децу декујусовог детета.

Исто је тако спорно и значење термина „женским а” у § 400. Крстић узима да се то односи на кћери оставиоца, које је гледиште усвојено од већине наших правних аутора.

Ако резимишемо гледиште Др. Крстића, имамо следећи преглед спорних термина: мушко потомство, или мушки потомци односи се на мушку децу од предака

ма кога пола; женско потомство, пак, на женску децу од предака ма кога пола; док, реч „женским а“ означава само кћери оставиоцехе. Ако идемо даље за разлозима, видимо да су женско потомство и „женске“ позване на наслеђе по § 400. а мушки потомци само од мушког претка по § 396. Остаје отворено питање: шта је са још једним редом потомака тј. са мушким потомцима од женског претка, да ли су они позвани на наслеђе и којим законским прописима? Крстић мисли да су и ови позвати § 396., али ту и јесте највећа слабост и непотпуност његовог система.

Да би се ушло боље у суштину проблема, излагаћемо посебно о сваком спорном термину по систему од општег ка посебном.

1. Потомство и потомци § 396. ст. 2. Да ли су ово исти или разни појмови? Не можемо одговорити потврдно као Др. Крстић јер: први је појам шири, други ужи; први обухвата родоначелника и његов пород — његове десценденте, други само десценденте ван и без родоначелника; први је појам апстрактан и једноставан; други реалан и збиран. Фигуративно речено, појам потомства означава једну кесу, а потомци неке предмете у тој кеси; само док је кеса идеална, мислена меница, дотле су предмети реални. Према томе потомство је однос, веза извесних сродника једног колена са родоначелником, то је један општи појам за означавање сродника као целине. Тај се термин не односи на ово или оно лице из групе тих сродника и каже се: да је лице из тог и тог потомства, или да је од тог и тог потомства. Дакле; термин потомство није везано ни за једно лице и у опште не означава лице већ стоји ван лица као један јединствен појам.

Што се тиче термина потомак, он је везан за извесно лице и означава његову особину, његов статус; то је име статуса једног лица, то је, дакле, један посебан појам везан за једну личност, и каже се: тај и тај потомак, ти и ти потомци.

У потомство као општи појам долазе претци оба пола и четири категорије потомака: а) предак мушког пола као родоначелник мушке и женске деце; б) предак женског пола као родоначелник мушке и женске деце; в) мушка деца од мушког претка као прва категорија потомака; г) мушка деца од женског претка; д) женска деца од мушког претка; њ) женска деца од женског претка.

Важно је питање и сам начин формирања потомства. Човек док је жив он каже: имам синове, кћери, унуке, праунуке и т. д. или, просто, имам породицу. Тек после човекове смрти говори се о његовом потомству и потомцима. За наше је законодавство интересантно да наш законодавац нигде не каже за децу оставиоцеху да су то његови потомци, или да они

спадају у његово потомство, но их просто зове деца, си-нови, кћери. Дакле, по законодавцу, ако декујус не остави после своје смрти никог другог до деце, својих синова и кћери, он и нема потомака, нити се може говорити о његовом потомству у моменту смрти, него тек доцније — рађањем, може се формирати потомство. Као прве потомке оставиоачеве, законодавац сматра његове унуке. То се види из § 400. где каже да са кћерима долазе „женске“ и „женско потомство“ тј. унуци у други сродници. Из тога се да извести да потомство не формира сам умрли но његова деца, која се сматрају за родоначелнике потомства. Пошто су синови и кћери родоначелници потомства, то је природно, и потомство двојако: потомство од сина или синовљево потомство и потомство од кћери или кћерино потомство. Наравно да се законодавац није служио оваквом гломазном терминологијом него је потомство од сина назвао мушко потомство, а потомство од кћери женско потомство.

Да би се боље схватио појам потомства у опште а посебице појам мушког и женског потомства, објашњење ћемо преставити и графички: децијус има два сина и једну кћер, који су означени са А, Б, и В.; А нема деце, Б и В имају децу и даље десцеденте. Десцеденти од сина Б формирају *мушко* потомство, а десцеденти од кћери В *женско* потомство; сви пак, заједно десцеденти чине потомство оставиоачево. Дакле: г, д, њ, з, и, ј и м спадају у мушко потомство оставиоца; е, ж, к, л и љ, пак, у женско потомство. Ако се, пак, појави

питање о потомству лица Б сина оставитељевог, онда ће бити радиночелници потомства лица г, д и њ а потомци з, и, ј и м; з је потамак *женског* потомства; и, ј и м су такође потомци *женског* потомства. Дакле, једни исти потомци могу бити категорисани час у мушко час у женско потомство, према томе да ли је предак, — који их везује са лицем о чијем се потомству говори, мушког или женског пола.

Тако ће исто бити и са лицима к, л, и љ који су, иначе женско потомство лица декујуса, а мушко лице В.

2. Мушко потомство и мушки потамак 396. 1 ст. Овде морамо поставити питање: да ли ова два термина означавају један исти појам? Видели смо да је Др. Крстић тако узимао. Неоснованост његовог становишта довољно је истакнута у првом ставу када смо повлачили разлику између појма потомство и потамак. Овде ћемо још истаћи и разлог: када се разликује термин потомство као појам од потомка као појма, онда се морају и ова два појма разликовати јер она реч „мушко“ уз потомство показује природу потомства а реч „мушки“ уз потамак показује, опет, при-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

роду потомка. Овим двама речима само су ближе одређени општи појмови и тако се дошло до посебних појмова. Рекли смо да има двојакних родоначелника који формирају потомство: мушких и женских лица и кад се каже само потомство онда још незнамо ко је родоначелник тога потомства, мушко или женско лице; а то је важно питање. Исто тако постоје и две врсте потомака: мушких и женских, и када кажемо само потомак, још нам све није јасно, још незнамо да ли је потомак мушкарац или женско а то питање није ирелевантно.

Додаћемо још један разлог из кога се да извести очевидна разлика између предња два термина: У мушком потомству може бити десцедената и мушког и женског пола, док мушки потомак може припадати и мушком и женском потомству.

Мушко потомство обухвата три категорије лица: а) мушког претка; б) од мушког претка мушке десцеденте и в) од мушког претка женске десцеденте. Мушки потомци пак, су двојаки: а) мушки десцеденти од мушког претка и б) мушки десцеденти од женског претка.

3. Женско потомство и женски потомак § 400. Ова два термина помињемо само система ради, иначе њихов је појам одређен досадашњим излагањем.

Женско потомство садржи следеће три категорије лица: а) женског претка; б) од женског претка мушке десцеденте и в) од женског претка женске десцеденте. У женске потомке долазе: а) женски десцеденти од мушког претка и б) женски десцеденти од женског претка.

4. „Женским а“ (§ 400). Појам термина „женским а“ спада у она питања на која се тешко и различито одговарало. Истина, већина наших аутора сложило се у гледишту да се то односи на кћери декујусове, али проблем није исцрпљен. Ако и ми претпоставимо да се ово односи на децу, морамо се упитати и о томе: којима је се све речима служио законодавац када је говорио о деци оставиочевој? Познато је да законодавац назива децу декујусову: синови, кћери, или деца и друкше не. Ако би се ово „женским а“ односило на кћери, онда би то био једини изузетак у његовом изражавању. Нама изгледа да законодавац ни овде није имао потребе да чини изузетак, нити је чинио. У првом ставу § 400 законодавац говори о кћерима оставиочевим и каже: „женска деца“, којим је ставом и уређено наследно прво кћери. Тек у другом ставу, дакле, пошто је регулисано наследно право женске деце оставиоца, долази други став са оним изразом „женским а“. У овом, другом, ставу није било потребе да се понова враћа на кћери но је требало уредити наслеђе осталих потомака, који докле нису били позвати. То су били сродници, десцеденти женског по-

томства, који су искључени § 396, и десцеденти женског потомства тј. мушки и женски потомци од кћери. Зато је законодавац прве и назвао „женскимa” јер су сви десцеденти женског пола, а друге њиховим правим термином. Ако се хтео понова, у 2 ставу, вратити на кћери, зашто би их сада назвао „женскимa” кад се тако није изразио у првом ставу нити ма где на другом месту у грађанском закону; зашто би он узео овај сасвим нови израз који је и онако мутан и мање одређен.

Ако резимишемо досадашње излагање добијамо следећи преглед: Постоје два корена из којих се развија потомство оставиочево, то су мушки и женски корен из којих се формира мушко и женско потомство. И мушко и женско потомство — обухвата извештан број потомака мушког и женског пола.

Пошто је предмет нашег излагања наслеђе по § 400 овде ће нас нарочито интересовати сами потомци тј. наследници. Видели смо да њих има четири врсте: а) мушки десцеденти од мушког претка и б) мушки десцеденти од женског претка, — који чине мушке потомке; в) женски десцеденти од мушког претка и г) женски десцеденти од женског претка, који чине женске потомке.

Ове четири категорије потомака нису на наслеђе позвани и истовремено ни са истим обимом права. Разлог је био социјалног карактера јер је законодавац водио рачуна о склопу породице и задруге у Србији. У Србији су, кроз неколико векова, односи у породици и задрузи регулисавани обичајима. Породица и задруга биле су нека врста правних лица и, најчешће, звали су се кућа, која је живела и одржавала се по неколико столећа и само су се мењали њени чланови. Кућа је живела и продужавала се с а м о преко мушких чланова, који су чували огњиште док су се женске, преуздајом, свагда селиле. Дакле, обичај: да се кућа одржава само од мушког потомка до мушког, створио је једну мушк у л о з у од мушког корена тј. мушки предак-родоначелник са својим мушким потомцима-десцедентима, формирао је једну специјалну грану мушког потомства — мушк у л о з у.

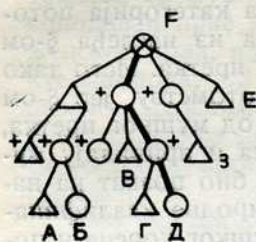
Законодавац није могао изменити обичајне норме а да не разруши склоп породице. Али озаконивши обичајни ред наслеђа, створио је специјални, повлашћени, ред наследника од лица који одржавају мушку лозу. То су наследници из § 396, чија су наследна права ближе регулисана § 399. Од четири категорије наследника у првом колону, законодавац је издвојио само једну и дао им §-ом 396 особиту повластицу. На наслеђе су позвати само мушка деца од мушког претка, што показује да законодавац није водио рачуна нити о корену потомства, нити о полу било

претка било потомка. Зато је и погрешно становиште, које тврди да је законом дато, у наслеђивању, првенство лицима мушког пола, кад се зна да је цела једна категорија потомака-наследника, мушког пола искључена из наслеђа §-ом 396. То су мушки десцеденти од женског претка. Исто тако није дато првенство ни мушком корену-потомству, јер §-ом 396 нису позвати на наслеђе женска деца од мушког претка, који, иначе, произилазе од мушког корена и припадају мушком потомству. Према томе, да би неко био позват на наслеђе по § 396, треба да има следеће природне квалификације: а) да је мушког пола; б) да је од мушког корена и потомства и в) да је везан за оставитеља мушком лозом.

Овде се појављује једно тешко питање: какав је положај праунука од унуке по сину? Он је *мушки потомак* и из мушког потомства према оставитељу. У § 396 стоји: „деца мушка умрлога и њини мушки потомци добијају први наслеђије”. Да ли овде спада и означени праунук? Раније смо истакли ко су то наследници из § 396, и зато је јасно да не постоји ни *ratio legis* ни *ratio inris* да се међу њим уврсти овај праунук. Исто тако ни граматичко тумачење не побољшава положај праунука од унуке по сину јер и ако је он *мушки потомак* сину оставиоцем, он није од мушког претка, он није од унука оставиоцевог. Да неко буде позват по § 396 треба да је и од мушког претка. Ово, истина, није истакнуто јасно у § 396, али је, зато то објашњено у § 399, где се говори о наследству „унучад мушка”, „праунучад мушка”. Овде су, дакле, искључена природна посредовања женског лица. Праунук, који претендује на наслеђе дедово треба да је од дедовог унука, а не унуке.

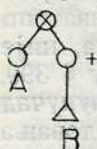
Али праунук од унуке по сину није изрично позват ни § 400. јер он нити је кћи, нити „женско”, нити спада у женско потомство, а други нико није овим зак. проп. позват. Ипак, зато ови сродници не могу бити искључени и остаје да се послужимо аналогijом: сви су сродници па и праунук од унука по сину, позвати на наслеђе § 395. Како су § 396 позвати само извесни привилеговани наследници, остаје као једино могуће и умесно закључити да је он позват § 400, којим су позвати сви остали сродници првог колена. То је, дакле, наследник мушког потомства ван мушке лозе. Он је изостављен и искључен § 396 зато што није везан за оставиоца мушком лозом — непрекидном лозом мушких потомака.

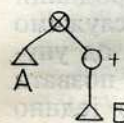
тек § 400 тј. ако не би било наследника из § 396.

После општег излагања, прећи ћемо на поједине случајеве наслеђа. Најпре ћемо изложити четири тежа случаја, који су били спорни у теорији и пракси услед различитог схватања и тумачења терминологије. Како смо ми са терминологијом пречистили, то решење ових случајева неће задавати никакве тешкоће. Овде ће се и најбоље увидети оправданост и вредност нашег система, јер се сви случајеви и теоријски потпуно решавају.

Први случај:

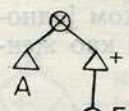

Декујус је оставио сина и од сина кћерку; на сл. 2 сина смо обележили са А. а унуку по умрлом сину са Б. Син, при наслеђивању искључује унуку јер је он позват на наслеђе по § 396, док је унука тек по § 400. За сина се у § 396 каже: „долазе први” и да се сви остали искључују; док се за унуку каже у § 400 да она као „женска” дели са женским потомством. А. је дакле, привилеговани наследник и све друге искључује, док Б. може делити само са непривилегованим и ако и оно спада у мушко потомство тј. и ако је женски деспеденат од мушког претка јер ови потомци у опште и нису позвати на наслеђе § 396 већ тек § 400 као „женске”.

Узмимо сада други случај: декујус је умро и оставио кћерку и унуку од раније умрлог сина. А. као кћи, позвата је на наслеђе по § 400; Б. као женске деспедент од мушког претка позвата је такође на наслеђе по § 400 као група потомака од мушког потомства која је искључена § 396 а које је законодавац назвао „женске” због тога што су у овој групи наследника сви потомци женског пола. Дакле, §-ом 400 није позвано на наслеђе цело мушко потомство, јер је један део потомства — кога чине мушки потомци који формирају мушку лозу, већ позват раније по § 396, но само други део кога чине женски потомци. Зато се законодавац и није изразио да позива „мушко потомство” но само „женске”. Законодавац је назвао ове наследнике „женским” поред тога што су

женског пола, још и због краћег и концизнијег изражавања, јер би иначе морао позвати их целом реченицом *женска деца од мушког претка*. Па како су и А. и Б. позвати једновремено и истим законским прописом на наслеђе и како има свега две гране и два лица која наслеђују то *она деле по пола заоставштину*.

Трећи случај: декујус је оставио кћерку и од умрле кћери унука. А. је позвата на наслеђе по § 400 као кћи оставиочева; Б. је позват на наслеђе исто тако §-ом 400 као лице из женског потомства т. ј. мушки десцеденат од женског претка. Њих законодавац није могао назвати, аналого предњем случају, „мушкима“ јер овим §-ом нису позвати на наслеђе сви мушкарци, сва лица мушког пола, као у предњем случају, што је случај са лицима женског пола, већ само они који припадају женском потомству а који су искључени §-ом 396. Законодавац се овде, супротно предњем случају, изразио „женско потомство“ зато што је овде позвао на наслеђе не само мушке потомке женског потмства т. ј. мушка лица, но и женске потомке женског потомства; дакле, цело женско потомство. Па како су А. и Б. позвати једновремено и једним истим законским прописом, и како постоје свега две гране и два лица на свакој то *она деле заоставштину на пола*.

Четврти случај: Оставилац је, умро и оставио сина и од раније умрле кћери унука. А. као син оставиоца позват је на наслеђе по § 396, као привилеговани наследник; он искључује из наслеђа све друге десцеденте оставиоца ако нису исто тако привилеговани. Б. је пак, позват на наслеђе тек §-ом 400 као „женско потомство“ т. ј. мушки потомак од женског претка. И ако је унук од кћери мушкарац он није позван § 396 јер је од женског потомства и не везује се за оставиоца мушким претком и мушком лозом. Њега законодавац није привилегисао јер не продужује кућу оставиочеву нити одржава мушку лозу. Зато ће у овом нашем случају *син наследити целокупну заоставштину* а унук по кћери биће искључен.

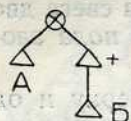
После изложених спорних случајева, прећи ћемо на излагање наслеђа по § 400. у систематској обради. Овај је законски пропис један од најважнијих одредаба у интестатском наслеђивању јер се њиме уређује наслеђе које се у животу најчешће догађа.

§-ом 400 позвати су на наслеђе пет разних трупа десцедената: а) женска деца оставитеља; б) женска деца од женског претка; в) женска деца мушког претка; г) мушка деца од женског претка и д) мушка деца од мушког претка ван мушке лозе. Зато се често и дешавају компликовани случајеви при одређивању наследних права десцедената.

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ради јасноће изнећемо основне конкурентне комбинације при наслеђивању по овом законском пропису.

I. комбинација :

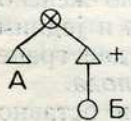
Женска деца, кћери, оставиоца конкуришу са женском децом од женских предака, унукама оставиоцем по кћери. А дели са Б по пола јер постоје само две гране са по једним наследником једновремено позваним, прва као кћи а друга као женско потомство.

II. комбинација :

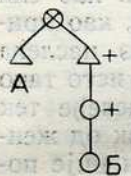
Женска деца, кћери, оставитеља конкуришу са женском децом од мушког претка, унукама оставиоцем по сину. А. и Б. деле по пола као и у првом случају јер је прва долази као кћи а друга као „женско“.

III. комбинација :

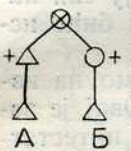
женска деца оставиоца конкуришу са мушком децом од женског претка, тј. кћери оставиоце са унуцима од пређе умрле кћери. У нашем случају А. дели са Б. јер су као једини преставници наследних грана позвати једновремено на наслеђе: прво као кћи а друго као лице, потомак женског потомства.

IV. комбинација :

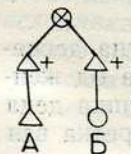
Женска деца оставиоцева конкуришу са мушком децом од мушког претка ван мушке лозе, тј. кћи умрлог са прауном од унука по кћери. У конкретном случају А дели са Б по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих : прво као кћи а друго као женско потомство.

V. комбинација :

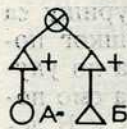
женска деца од женског претка конкуришу са женском децом од мушког претка, тј. унуке по кћери са унукама по сину. У нашем примеру А дели са Б по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе : прво као женско потомство а друго као „женска“.

VI. комбинација :

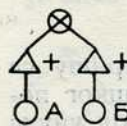
женска деца од женског претка конкуришу са мушком децом од женског претка, тј. унуке по кћери са унуцима по кћери. У нашем примеру А дели са Б по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе: и једно и друго као женско потомство.

VII. комбинација :

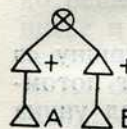
Мушка деца од женског претка конкуришу са женском децом од мушког претка, тј. уници по кћери са унукама по сину. У нашем случају А и Б деле по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе: прво као женско потомство а друго као „женска“.

VIII. комбинација :

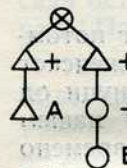
Мушка деца од женског претка конкуришу са мушком децом од женског претка, тј. уници по једној умрлој кћери са унуцима по другој умрлој кћери. У наведеном примеру А и Б деле по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе : прво и друго као женско потомство.

IX. комбинација :

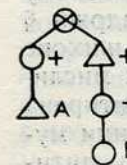
Женска деца од женског претка конкуришу са женском децом од женског претка, т. ј. унуке по једној умрлој кћери са унукама по другој умрлој кћери. У наведеном примеру А дели са Б по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе : и једно и друго као женско потомство.

X. комбинација :

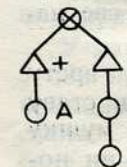
Женска деца од женског претка конкуришу са мушком децом од мушког претка из женског потомства ван мушке лозе, тј. унуке по кћери са прауницима од унака по кћери А и Б дело по пола као једини преставници наследних грана једновремено позватих на наслеђе : и једно и друго као женско потомство.

XI. комбинација :

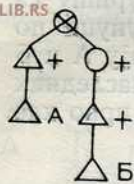
Женска деца од мушког претка конкуришу са мушком децом од мушког претка из женског потомства ван мушке лозе, тј. унуке по сину са прауницима од унука по кћери. У нашем примеру А и Б деле по пола из разлога као и у предњим случајевима и то А као „женска“ а Б као женско потомство.

XII. комбинација :

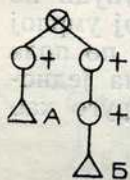
Мушка деца од женског претка конкуришу са мушком децом од мушког претка из женског потомства ван мушке лозе, тј. уници по кћери са прауницима од унука по кћери. У наведеном примеру А и Б деле по пола из истих разлога као и у претходним примерима и то и једно и друго као женско потомство.

XIII. комбинација :

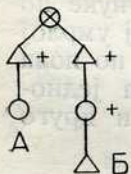
Женска деца од женског претка конкуришу са мушком децом од женског претка из мушког потомства, тј. унуке по кћери са прауницима по унуци од сина. Овде, дакле, имамо случај кога смо посебно расправили услед његове тежине А и Б деле по томе што је прво женског потомства а друго мушки потомак ван мушке лозе.

XIV. комбинација :

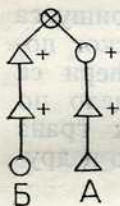
Жнска деца од мушког претка конкуришу са женском децом од мушког претка из мушког потомства, тј. унуке по сину са прауникама од унука по сину. Зато су у нашем примеру познати и А и Б на наслеђе: прво као „женска“ а тако и друго. Деле по пола из већ изнетих разлога.

XV. комбинација :

Мушка деца од женског претка конкуришу са женском децом од мушког претка женског потомства, тј. унуци по кћери са прауникама од унука по кћери. У конкретном случају А и Б деле јер су истовремено позвати као женско потомство.

XVI. комбинација :

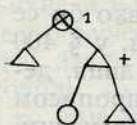

Женска деца од женског претка мушког потомства конкуришу са мушком децом од женског претка женског потомства, тј. унуке по унуци од сина са прауницима од унуке по кћери. У нашем случају деле А и Б по пола јер су једновремено позвати на наслеђе прво као „женска“ а друго као женско потомство.

На реду је да се говори о још једном тешком проблему §-а 400. Овде мислимо на домашај клаузуле коју садржи § 396 „они искључују сестре, оца, и матер и све претке њихове и њихово потомство, или побочне сроднике“. Укратко: мислимо да одговоримо на ово питање: да ли се односи цитирана клаузула и на наследнике из § 400? тј. да ли наследници мушког пола из § 400 искључују сроднике набројане у цитираној клаузули? Ради згоднијег одговора, биће боље да поставимо и овако питање: Да ли одредбе ове клаузуле — која несумњиво вреди за наследнике из § 396, важи за све наследнике ?

Раније смо рекли да је § 396 створио специјалну врсту привилегованих наследника рекавши у своме првом ставу да се на наслеђе прво позивају лица која одржавају мушку лозу. Одредба другог става овога прописа није нека ни по-

себна-самостална нити општа нека одредба, но је у органској вези са првим ставом и његова права допуна: то је само подвлачење, потенцирање одредбе првог става. Рекли смо и то: да је одредбом првог става законодавац ишао на то да одржи породицу у јединству као правно лице преко мушких лица који граде мушку лозу и да је зато ове и привилегисао. Само тај разлог руководио је законодавца да нареди да праунук искључи из наслеђа кћи оставиоачеву. То је била идеја водиља при редакцији овог прописа.

Питање је: да ли је се истом идејом законодавац руководио и при редакцији § 400? Да се боље разуме питање узећемо један конкретан случај. Умре Петар и остави за собом кћер Ану и од друге, пређе умрле кћери, унука Павла и унуку Паву. Ако би се узео принцип из § 396, како се то у већину случајева код нас узима, Павле би искључио своју сестру Паву и сам би конкурисао са тетком Аном. Од куда овако решење? Где је ту идеја водиља? Очевидно је да је решење и бесциљно и бесмислено а колико је законито рећи ћемо касније. Да је бесциљно и бесмислено стоји разлог што се из оваквог решења не види шта се тиме хоће постићи. Међутим, правне норме нису никад ни бесциљне ни бесмислене. Где је ту смисао и циљ кад унука по кћери наслеђује и дели са тетком, са њом је једнака у праву, ако нема брата; а ако има брата она нема никаквог права, док њена тетка и сада остаје у истом положају и ако је пре била са овом једнака! Правне норме носе социјални карактер, а где је он овде?

Исто онако као што је руководна идеја законодавцу била при редакцији § 396 да заштити социјални склоп породице, због чега је створио привилеговане наследнике, тако је и при редакцији § 400 била руководна идеја: да се свим потомцима оставитељевим, за које се он и за живота бринуо, преда његова уштеђевина, и да нико од њих не остане без економских услова за живот. Сви ови потомци, који су подједнако и блиски и мили оставиоцу, имају подједнаке потребе за живот. Чинити разлику и међу овим сродницима очевидно је социјална неправда. Исто нема разлога правити разлику ни између мушких и женских наследника из § 400, јер је овде била друга идеја водиља, од оне у § 396. У § 396 постављен је принцип одржање породице од мушког до мушког лица те су такви наследници и привилеговани, а сви они који не продужују кућу изједначени су у наследним правима.

У наведеном случају Павле не спада у оне наследнике из § 396 нити је на наслеђе по истом позват, те он није ни привилегисан и неће моћи ни да искључи сестру Паву из наслеђа. Само она браћа искључују сестре који су у привилегисани тј. они који продужују кућу оставиоачеву, док Петрову

www.ub.edu
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

кућу не продужује Павле исто онако као ни његова сестра Пáva. Чим је Петар умро без синова његова је се кућа, као правно лице, угасила и отпада потреба да се — при наслеђивању ове заоставштине, неки наследници привилегишу. Павле исто тако не продужује кућу дедову и нема разлога да се он привилегише према његовој сестри Пави само зато што је он мушкарац.

Већ смо раније истакли да законодавац није привилеги-сао оне наследнике из § 396 само зато што су они мушког пола, већ што по социјалном склопу породице, они продужују кућу оставитељевоу. Био би правни апсурд ако би се узело да се § 396 привилегише мушки пол. Међутим, у § 400 не постоји онај разлог одржања породице умрлог лица, декујуса, па ако би се узело да су мушкарци, овим прописом позвати на наслеђе, привилегисани у односу према женским, онда то до очевидности води закључку да су ови стављени у тај положај само због мушког пола.

До сада смо изнели разлоге више рацио легис и јурис, а сада ћемо рећи ближе о граматичком тумачењу самог законског текста. Треба имати у виду чињеницу да су све одредбе о законском наслеђивању одређене и јасне у овом погледу, изузев § 400. Тако у § 396 стоји јасно ко наслеђује а ко отпада; исто је тако јасно одређено и у §§ 401, 402 и 403. Међутим, у § 400 стоји само: „женско потомство дели са женским по праву престављања”. Овде су, дакле, позвати на наслеђе сви они наследници из првог колена који су изостављени у § 396, и само то и ништа више. Овде нема говора о ма каквом искључивању а још мање неког упућивања на одредбе § 396 и ако се овде говори о сасвим другим наследницима на основи другог рацио легис и рацио јурис. Дакле, јасне одредбе нема и треба се послужити изменљивим тумачењем и видети да ли не стоји грешка у законодавчевом изражавању. Довољно смо истакли да не постоји нека квалитативна грешка тј. не стоји случај да је законодавац потпуно изоставио да каже оно што је мислио рећи, те се може претпоставити једино нека квантитативна грешка у изражавању тј. да је речено више или мање јасно но што је требало. Већина је узимала да је законодавац мање јасно рекао па су екстензивним тумачењем проширили и одредбе § 396 и на овај пропис. Међутим, то је грешка јер је баш сам законодавац хтео, у случајевима наслеђивања, искључити екстензивно тумачење, што се види из тога што је наследнике поделио у извесне категорије и њихова права посебно регулисао. Ово се потврђује и тиме што је казато у сваком пропису и зрично да ли ће и у колико ће ту вредети одредбе претходних прописа. Тако у § 402 стоји „...и „...онда би потомци по назначеном реду учествовали у наслеђивању”. У § 400, пак, не постоји слично што је

јасно да законодавац није хтео да се на њега примене одредбе § 396, иначе би морао рећи јер је у питању једна важна ствар. Тешко је усвојити гледиште да се на основу једне претпоставке одузме једном лицу наследно право.

Потпуности ради вратићемо се на наш пример са Павлом. Ако би он на основу другог става § 396 искључио из наслеђа своју сестру, онда би он требао да искључи и своју тетку јер тамо стоји: „они искључују сестре, оца, матер и све претке њихне и њихово потомство или побочне сроднике”, а међу те искључене спада и тетка јер је она побочни сродник. Сам овај закључак казује, колико је ова теза неоправдана, јер доводи до солуције да сестрић искључује из наслеђа тетку а то није могла његова мајка.

Радивоје Б. Јовановић, докторант права

ДУЖНИЧКА ДОЦЊА

I... Појам

Дужничка доцња јесте закашњење с извршењем тужљиве обвезе кривицом дужника. Римски правници рекли су: *per debitorem stat, quominus solvatur* (до дужника стоји што се не извршава).

II... Услови за постанак доцње

а) Први услов за постанак доцње јесте тужљивост облигације. Код природних облигација она је искључена.

б) Други услов за постанак доцње јесте опомена за извршење обвеза без одређеног дана плаћања, одн. доспелост код орочених обвеза.

У римском праву за падање у доцњу тражи се један захтев, који се у овоме састоји: поверилац је дужан да опомене дужника у погодном време и на погодном месту, да изврши обвезу. Марцијан вели: „Сматра се, да доцња постаје не због ствари већ због личности, тј. кад опоменути на погодном месту није извршио обвезу.¹⁾ Паулус вели: „Доцња постаје кад се не да на захтев оног који тражи.”²⁾ Некад се мислило да су од принципа интерпелације постојали неки изузеци, било у корист извесних поверилаца, малолетника, било

¹⁾ D. h. t. 32.

²⁾ Pauli sent. III, 8 § 4.

у корист извесних тражбина, орочених тражбина — за које се сматрало да вреди правило: *dies interpellat pro homine*.

Односно малолетника текст најјасније говори, да рок њихових тражбина не повлачи падање у доцњу, већ производи слично дејство само у погледу интереса. Паулус вели: „И ако је утврђено да се малолетницима до 25. године даје интерес, то се не чини због доцње, него да се покаже да се обавеза продужава.“¹⁾ *Girard* сматра да је примена правила *dies interpellat pro homine*, противна основној природи рока и принципа доцње. Противно је природи рока, јер је рок установљен у интересу дужника, а не повериоца.²⁾ Противна је правилима доцње, јер она с једне стране не постаје због ствари већ због личности, а с друге стране за доцњу се захтева поред опомене и кривица дужника. Он сматра, да се не може узети, да кривица постаје из простог протекла рока плаћања.

Дужник пада у доцњу и без интерпелације само у неким случајевма. Најпре, кад је немогуће да се дужник опомене. Затим, дужник украђене ствари сматра се да је у доцњи од момента извршења крађе. (*Fur semper moram facere videtur*). У свима другим случајевима потребна је опомена.

У француском праву вреди правило, да падање дужника у доцњу не настаје самом доспелашћу, већ извршење обвезе поверилац треба да тражи. Без тога дужник не долази у доцњу ма колико времена протекло. Поверилац треба да упути дужнику један акт, којим ће да тражи испуњење обвезе од њега, чл. 1139. С. с. Поверилац је тај, који у начелу ставља дужника у доцњу, а не доспелост. Одатле излази правило: *dies non interpellat pro homine*. Доклегод поверилац ћути, може се сматрати да му настало закашњење не почињава никакву штету и да он прећутно допушта дужнику да чека.

Различити су акти, којима поверилац ставља дужника у доцњу. То може бити или званична опомена или нека друга одговарајућа радња, као што су: *le commandement*, (позив, који се чини преко извршне власти и који су странке претходно уговориле) и тужба, чл. 1139. С. с. Ова два последња средства много су опаснија по дужника од обичне опомене зато, што се после њиховог подношења поступак за извршење облигације наставља и поверилац нема ништа даље да предузме, докле обична опомена не производи никакав даљи поступак. У трговачком праву стављање дужника у доцњу може да се учини једним простим писмом, телеграмом па чак и усмено.

¹⁾ D. 31.; De leg, II, 87., 1.

²⁾ D. 45., I. De V, O. 41., 1.; рок је установљен за дужник а не за повериоце.

www.unilib.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Има случајева кад дужник пада у доцњу самом доспе-лошћу. Овим изузцима налази се основ или у уговору или у закону.

Уговорни изузеци. По чл. 1139. С. с. дужник долази у доцњу тек после опомене. Сама доспелост орочене обвезе не ствара доцњу. Али се може уговорити да ће дужник бити у доцњи самим фактом што је одређени рок протекао а он није своју обвезу испунио. Само у овом случају вреди пра-вило : *dies interpellat pro homine*.

Законски изузеци. Закон прописује да је крадљивац увек одговоран за случајну пропаст украдене ствари, чак и кад није пао у доцњу са враћањем исте, чл. 1302. ал. 4. С. с. Исто тако поступаће се са учиниоцем из чл. 1379 С. с., по којем, ако је оно што је примљено а није дуговано непокретност или покретна телесна ствар, ко је примио обавезује се да је поврати у природи, ако постоји, или њену вредност, ако је пропала или погоршана његовом кривицом; шта више одго-воран је за случајну пропаст, ако ју је несавесно примио.

У немачком праву доцња тако исто не постаје сама по себи већ тек после учињене опомене за извршење. По § 284. В. Г. В., дужник долази у доцњу, ако на опомену повериоца, коју овај учини после наступеле доспелости, не изврши своју обвезу. Са опоменом изједначено је подизање тужбе за чи-нидбу, као и достава платежног налога у опоменом по-ступку.

Доцња постаје и без опомене у овим случајевима :

1.) По од. 2 § 284. В. Г. В. ако је за чинидбу време одређено по календару, дужник долази у доцњу без опомене, кад не изврши у одређено време. Тада вреди правило: *dies interpel-lat pro homine*.

2.) То исто важи по реч. 2. од. 2. § 284. В. Г. В., ако чинидби има да претходи отказ и ако је време за чинидбу, тако одре-ђено, да се од отказа може израчунати по календару.

3.) Ко недопуштеном радњом једну ствар одузме од дру-гога, сматра се да је увек у доцњи, §§ 848, 849. В. Г. В.

У швајцарском праву, дужник доспеле обвезе пада у доц-њу, кад га поверилац опомене. Ако је дан извршења одре-ђен уговором, или ако такав излази из уговореног и уредно учињеног отказа, дужник је у доцњи већ са протеком тога дана, чл. 102. Schweiz. О. R.

У аустријском праву дужник је онда у доцњи, кад он свој дуг за који није одређен дан плаћања, по учињеној му суд-ској или вансудској опомени на плаћање, не испуни нити се са повериоцем наравна, § 1334. А. г. з. Код дугова с одре-ђеним даном плаћања опомена није потребна, већ се дужник онда налази у доцњи, кад у одређено време обвезу не ис-пуни. Тада вреди правило: *dies interpellat pro homine* Дан плаћања може се одредити уговором или једностраним прав-

ним послом (последњом вољом) или законом, али он мора календарски бити одређен или унапред или по отказу, на пр.: „средином марта“ (тј. 15. марта), „тридесет дана од данас“, „четрдесет дана по отказу“. Напротив, опомена је потребна, када је на пр. назначено „шест недеља по лиферовану робе“, „три дана по дану његове свадбе.“ Споразумно календарски одређен дан плаћања нема увек то значење, да дужник треба и непозван тога дана да изврши своју обвезу. У сумњи треба узети да је потребна опомена.

Код дугова чије је време плаћања одређено, доцња почиње тек идућег дана по истеку дана одређеног за плаћање, пошто дужнику стоји за испуњење његове обвезе цео одређен дан на расположењу. Ако он при крају тога одређеног дана плати дуг, онда није ни био у доцњи, § 903. А. г. з. Па и кад дан за испуњење није одређен, сматра се да је дужник тек онда пао у доцњу, ако није испунио своју обвезу до свршетка дана, којег је на испуњење опоменут.

Дужник треба да понуди исплату повериоцу или ономе који је одређен да испуњење прими (на пр. нека банка, или код плаћања на повуку пошти), без обзира када ће у овом случају поверилац примити испуњење. Од тога се чини изузетак код дугова из хартије на доносиоца и хартије по наредби, јер услед непрестане циркулције ових папира дужник о року исплате не може ни знати ко му је поверилац. Кад поверилац овде не тражи исплату сматра се да је у доцњи.

Несавесни држалац је од почетка његове несавесне државине у доцњи (*mora ex re*) § 335. А. г. з. То исто вреди и за несавесног примаоца туђег дуга, § 1437, А. г. з.

У српском праву, кад дан плаћања код дугова није одређен, по § 887. Г. з. сматра се да је онда рок, кад је дужник на плаћање опоменут. Ако дужник не исплати дуг онога дана кад је дужник на плаћање опоменут. Ако дужник не исплати дуг онога дана кад је опоменут, узима се да је пао у доцњу. Опомена је једностран и неформалан позив упућен од стране повериоца (или његовог заступника) дужнику, да испуни обвезу. Опомена је таква изјава воље, за коју је потребно сазнање противне стране. Дакле дужник треба да сазна за ову опомену, иначе не долази у доцњу. Она мора бити управљена само на дуговану чинидбу. Захтева ли поверилац нешто друго а не оно на шта је овлашћен, онда је опомена без дејства. Она мора да буде одређена и безусловна. Она не сме да доведе дужника у неизвесност, да ли поверилац озбиљно захтева извршење обвезе.

Да ли је у нашем праву код обвеза са роком потребна опомена? Као што смо видели, ово је питање у страним законодавствима решено према томе, да ли је рок установљен у корист дужника или повериоца. У овом погледу постоје два система: француског и аустријског права. По

француском систему, рок је установљен у корист дужника. Отуда излази, да сама доспелост не производи доцњу, него је потребна опомена од стране повериоца. По германском систему рок је установљен у корист дужника и повериоца. Као последица тога схватања усвојено је правило: *dies interpellat pro homine*. Пошто је и у нашем праву рок установљен у корист дужника и повериоца, треба узети да код орочених обавеза није потребна опомена. Француски писци веле, да је и код орочених обавеза потребна опомена, зато што је рок установљен у корист дужника. Да видимо шта је циљ опомене и каква је корист од рока обавезе за дужника. Циљ је опомени, да код обавеза без одређеног дана плаћања створи могућност извршења те обавезе. Она је код обавеза без рока оно што је рок код орочених обавеза. Корист за дужника од рока обавезе јесте та, што поверилац испуњење може тражити тек кад наступи рок. Код орочених обавеза за дужника нема опасности да поверилац сваког момента може да затражи исплату. Дакле, што је код орочених обавеза рок, то је опомена код обавеза без одређеног дана плаћања. Сама доспелост код орочених обавеза опомиње дужника да испуни обавезу. Према томе за орочене обавезе потпуно је умесно правило: *dies interpellat pro homine*.

Ако није друкчије уговорено, дужник треба на одређени дан за испуњење да повериоцу испуњење дуга понуди или да га о својој готовости за испуњење дуга извести, § 889. Грађ. зак. Овај § прописује да код орочених обавеза дужник сам треба да понуди исплату. Из овога излази да поверилац не треба да чини никакву опомену за извршење код орочених обавеза.

в) Трећи услов за постанак доцње јесте кривица дужникова што обавезу није испунио.

У римском праву, поред интерпелације захтевало се, да је дужник крив за доцњу. Сам факат што дужник по опоми није извршио обавезу претставља кривицу дужникову. После литисконтестације дужник није у доцњи, ако судија констатује, да је он из оправданих разлога поверовао да не дугује или да није приспео рок. Он није у доцњи ако закашњење долази без његове кривице, дакле из околности независних од његове воље. Из овога излази да објективна доцња у римском праву није постојала.

У француском праву тако исто поред опомене потребан је један лични услов, а то је кривица дужника. Из овога излази да ће дужник моћи да се оправда и да уклони последице доцње, доказујући *casus fortuitus*.

И у немачком праву тражи се за доцњу кривица дужника. Дужник не пада у доцњу, докле чинидба изостаје услед околности за коју он не одговара, § 285. В. Г. В. То ће бити на пр. кад дужник није извршио обавезу зато што је изненада

тешко оболео или ако је поверилац променио место становања а о томе није известио дужника. Дакле кривица дужникова јесте законска претпоставка за доцњу. **Wipz**¹⁾ вели: „Доцња је кривица и то нарочита врста у роду кривица“. Неспособност за плаћање, која је наступила без кривице дужникове сматра се као случај, и искључује доцњу. Терет доказивања да нема кривице, тј. да се ослобађа последица доцње, пада на дужника, § § 282, 285. В. Г. В. По § 278. В. Д. В. за кривицу свога законског заступника и лица којима се послужи за извршење своје обвезе дужник одговара у истом обиму као и за сопствену кривицу.

У швајцарском праву тражи се кривица дужника. По чл. 103. **Schweiz OR.** дужник се може ослободити последица доцње, ако докаже да је доцња наступила без његове кривице.

У аустријском праву ово је питање спорно. **Stubenrauch Hasenöhrl** сматрају да је за доцњу потребно да дужник услед своје кривице није обвезу испунио. Они се позивају на § 1295. А. г. з., по којем се само од онога може тражити накнада штете, који је својом кривицом штету проузроковао. Противно гледиште заступа **Ehrenzweig**. Он разликује субјективну и објективну доцњу, према томе да ли се она оснива на кривици обвезаног, или до њега нема никакве кривице, што је задоцњење наступило. Он сматра да најважнија последица доцње, обвеза плаћања мораторних интереса, наступа по аустријском праву већ код објективне доцње.

Из саме природе доцње види се да она садржи један субјективни елемент, кривицу дужника. Према томе свако закашњење са извршењем обвезе, које није резултат кривице дужникове, не може се сматрати као доцња, која производи одређене правне последице. Та околност, која је спречила благовремено извршење обвезе независно од воље дужникове, јесте случај. За регулисање овог правног института постоје нарочите одредбе. За случај нико не одговара, изузев онда када је неко крив, што се случај догодио. Из овога најпре излази да објективна доцња не постоји, затим да то закашњење са извршењем обвезе без кривице дужника не производи оне последице, које производи дужничка доцња.

Да би се дужник ослободио последица доцње мора доказати да до њега нема кривице, што је с испуњењем своје обвезе задоцнио, тзв. *excusatio a mora* По § 1298. А. г. з., ко наводи да је без своје кривице спречен испунити своју уговорну или законску обвезу, тај то мора доказати. Ово важи и онда ако би га једино субјективне околности спречиле у благовременом испуњењу, на пр. ако није знао за постојање дуга или његову величину. Оскудица потребних средстава за испуњење обвезе није довољан разлог за изви-

¹⁾ Pand. 2. изд. 271.

Њење због изостале исплате дуга, и због тога се дужник не може ослободити одговорности, која услед доцње наступа. Неспособност плаћања, која је наступила без кривице дужника, сматра се као случај, који је задесио имовину дужникову и чије последице он сам има да сноси.

У нашем праву за постанак доцње потребна је кривица дужника, пошто је код одговорности за накнаду штете за основу узет принцип кривице. По § 801. Г. з., од наплате учињене штете само се ко онда ослободити може, ако докаже, да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила. Кривица је дакле потребна за доцњу дужникову, али дужник мора доказати да до њега нема кривице, ако жели да се ослободи последице доцње.

Др. Драгољуб Аранђеловић усваја и за наше право разликовање *Ehrenzweig-a* на објективну и субјективну доцњу, па вели, да и објективна доцња има извесних правних дејстава. За доказ тога наводи § § 703. и 312. Г. з. Међутим § 703. Г. з. не показује да објективна доцња постоји у нашем праву, следствено да она не може имати дејства дужничке доцње. Пропис овог § садржи обичну дужничку доцњу. По овом § закуподавац може раскинути уговор, ако је закупац тако рђав платиша, да преко свег опомињања са платом западне тако, да ни сигурности довољно нема. Овде су испуњени сви елементи дужничке доцње, јер има и опомене и кривице дужникове, која резултира из факта, што, и ако је опоменут, није платио кирију. И § 312. Г. з. не показује да постоји објективна доцња. По овом § ко има залогу, онај има право на одређени рок, ако дужник дуг не исплати, ценом залог себе намирити. Спорно је, да ли се овде претпоставља дужничка доцња. Мислим да је и овде потребна дужничка доцња. Кривица дужникова састоји се у нечињену онога што је морао чинити, т. ј. пропуштању исплате дуга. С друге стране дужник се може ослободити последица доцње, у овом случају продаје залог, доказивањем да је био, независно од његове воље, спречен неком околношћу да исплати дуг.

СУДСКА ПРАКСА

Примену условне осуде на кривице учињене по закону о штампи потврдио је и Касациони Суд.

У вези нашег ранијег чланка о примени условне осуде на кривице учињене по закону о штампи, у стању смо да допунимо наше раније излагање по горњем питању практичним примерима и саопшtimo два случаја условне осуде по штампарским кривицама са њеном крајњом санкцијом од стране Касационог суда. Колико је нама познато, ми их бележимо као прве.

Један од примера односи се на кривицу Анте Ј. и осталих за дело увреде из § 52 закона о штампи, по којој је Првостепени Суд за град Београд пресудом својом од 4 марта 1931 год. Бр. 17849, оптужене казнио за наведено дело са седам дана затвора. На изјављено незадовољство, Београдски апелациони суд је пресуду Првостепеног суда преиначио и осудио оптужене условно на седам дана затвора, одлажући казну за годину дана под условима и последицама из § 65 крив. зак. Ова је пресуда Београдског апелационог суда од 27 априла 1931 год. под Бр. 3826.

Овакву пресуду Београдског апелационог суда, Касациони суд је својим решењем од 2 децембра 1931 год. Бр. 13013 као на закону основану за снажну прогласио.

Други случај примене условне осуде тиче се кривице Ј. К. за два дела клевете из § 52 зак. о штампи, кога је Првостепени Суд за град Београд пресудом својом Бр. 65545 од 16 септембра 1930 год. казнио са 4 месеци затвора и 10.000 динара новчане казне.

Пресуду Првостепеног суда, Апелациони суд је, на изјављено незадовољство, преначио и својом пресудом од 16 фебруара 1931 год. под Бр. 1344 оптуженог казнио за два дела клевете са два и по месеца дана затвора и 3.000 дин. новчане казне, с тим да се извршење и казне затвора и новчане, одлаже под условом да оптужени за време од три године не учини никакво кривично дело, у противном има се применити наређење § 66 крив. зак.

Касациони суд, својим решењем Бр. 13064 од 2 децембра 1931 год. пресуду Апелационог суда у целости је оснажио.

Као што се види из ових примера, и Апелациони и Касациони Суд примењујући условну осуду у овим случајевима нашли су да има места по закону условној осуди и код кривица учињених по закону о штампи.

Да ли је ова условна осуда по кривицама по закону о

штампи добила право грађанства није лако одговорити, али је несумњиво од важности и значаја ово схватање и тумачење виших судова, за све будуће случајеве, нарочито, ако се овоме да принципијелан карактер.

М. Р. Вељовић.

судија

Да ли суд у пресуди, којом изриче меру безбедности, треба да одреди и рок трајања ове, или не ?

Р. одлуком поротног суда оглашен је кривим за више дела крађе из § 316 тач. 1 и 3 Крив. закона. Како је оптужени у време извршења ових дела био млађи малолетник, то је државни суд нашао, да се према оптуженом има применити једна од оних мера безбедности¹⁾ предвиђених у § 28 Крив. зак., с обзиром да је суд нашао да је окрив. Р. „могао да схвати природу, значај и последице својих дела”. Даље је суд нашао, „да је опт. Р. толико морално покварен да на њега не би утицао ни укор, ни прокушавање, нити се може упутити у завод за васпитање, већ се с обзиром на све ово као и с обзиром на тежину учињених дела има једино упутити у завод за поправљање млађих малолетника — § 28 ст. I и V Крив. закона”.

Са ових разлога П... прв. суд у пресуди бр. 18767 од 16 септ. 1931. г. изрекао је у диспозитиву: Да се оптужени Р... не казни „већ да се упутити у завод за поправљање за (5) пет година”. Али Касациони суд (IV одељење) примедбама бр. 10.097 од 9. октобра т. године поништио је наведену пресуду прв. суда са ових разлога :

„Што по § 51 став II Крив. закона суд изриче само меру безбедности, а не и њено трајање, које зависи од евентуалне поправке онога над ким је изречена мера безбедности, те је суд требао у својој пресуди да донесе одлуку с обзиром на минимум, односно максимум Законом предвиђеног рока за меру безбедности”.

И ако би се, — с обзиром на пресуду због које су донете ове примедбе — јер је у питању један млађи малолетник противу кога је изречена мера безбедности по § 28 Крив. закона, — могло поставити питање: да ли је оправдано ово гледиште Касационог суда, да је ст. II. § 51 Крив. закона оп-

¹⁾ Г. Др. Т. Живановић (В. његов коментар Крив. закона и поступка за Краљ. Југославију, стр. 49 и 50) вели, да се мерама безбедности из четврте главе, које се примењују над старијим малолетницима и пунолетним лицима, имају придружити и мере безбедности против деце (§ 26) и млађих малолетника (§§ 27 и 28). По њему, мере безбедности су друга (поред казне) врста кривичне санкције, јер оне имају да допуне казну, прву врсту кривичне санкције.

шта норма која се има применити при досуђивању мера безбедности, без обзира које је лице у питању: млађи или старији малолетник или пунолетно лице, ми не мислимо овде улазити у расправљање истог. На ово питање вратићемо се једном другом приликом. Овде нас интересује једно друго питање: да ли је тачно ово резонување Касац. суда, без обзира које је лице у питању, да суд у пресуди изриче само меру безбедности, а не и њено трајање. Ово због тога, што ово питање судска пракса не тумачи подједнако, што није случај и са теоретичарима. На пример. На ово питање г. Живановић (ор. cit. стр. 52, у напомени под 3. уз § 51 и напомени под 2 уз § 52 Крив. закона) одговара афирмативно. Он вели, суд изриче у пресуди, поред казне, само меру безбедности, а не и трајање исте, пошто трајање зависи од тога, кад ће и да ли ће осуђеник бити условно пуштен. То исто гледиште дели г. Л. Урошевић (В. његов Суд. требник, књига II, стр.).

Супротно овом гледишту и нав. одлуци Касац. суда, ту скоро објављена је у „Браничу“, свеска за септембар, стр. 466 и 467, једна одлука I одељења Касац. суда. Предмет ове одлуке био је у овоме. Један од прв. судова осудио је X., због више дела крађе, са две године затвора и да по издржаној казни буде две године у заводу за принудан рад — § 52 Крив. закона. Апелациони суд преиначио је ову пресуду прв. суда налазећи, да суд није могао у пресуди одредити и рок трајања мере безбедности, јер то зависи од околности које ће се стећи за време принудног рада. Но Касац. суд примедбама својим (I одељење) бр. 8163 од 23. VI. 1931. г. поништио је ову пресуду апел. суда налазећи напротив да суд у самој пресуди има да изрекне не само меру безбедности већ и трајање ове, који „рок има да буде у границама поменутих законским прописом одређен“. Ове примедбе усвојила је и општ. седница Касац. суда 24. авг. 1931. г. под бр. 9514.

И не улазећи у испитивање, које од ова два гледишта налази више оправдања у самим одредбама крив. закона, по нашем мишљењу, било би потребно што пре по овом питању донети једну начелну одлуку Касац. суда, јер то би било у интересу самог правосуђа.

Јовица Б. Мијушковић

— судија —

Авалиста и без принудног протеста због неисплате остаје у обавези као и акцептант.

Крајинска Кредитна Земљорадничка Банка тужила је суду Јована, Живку, Саву и Миливоја и молила суд да их по-

www.unilibrary.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У кратком поступку осуди, да јој солидарно плате 8000. дин. главног меничног дуга са интересом и трошковима.

Неготински окружни суд решењем од 14-VIII-1931. г. Бр. 15325 осудио је тужене Јована и Живку на плаћање горњег дуга а од тражења осуде према туженом Сави и Миливоју тужиоца одбио, јер није поднео доказ да је меница о року протестована због неисплате — § 148. трг. зак.

Касациони Суд поништио је ово решење са разлога :

„По § 31. меничног Закона авалиста стоји у обавези као и онај, за кога авел даје а по ставу V § 52 истог закона акцептант остаје у обавези и без подигнутог протеста због неисплате, из чега логички излази, да и авалиста остаје у обавези као акцептант без обзира на то, што протест због неисплате о року није подигнут. Исто тако и по старом — трговачком закону (§ 118.) јемац — авалиста стоји у обавези, као и онај, за кога јемство даје. Према томе погрешно је суд кад је поверилачку банку одбио од тужбеног тражења према туженом Сави и Миливоју са тог разлога, што тужилачка банка није поднела доказе, да је меница о року протестована — јер према напред изложеном, тај протест банка није ни морала подизати, пошто се из приложене менице види да су и тужени Сава и Миливоје потписали исту као авалисте за акцептанта и као такви, према напред поменутих законским прописима, стоје у обавези као и акцептант т. ј. остају у обавези и ако протест због неисплате о року није подигнут, као што остаје у обавези и сам акцептант.”

Примедбе III одељења од 20-XI-1931. г. Бр. 12769.

Сопственик може по праву сопствености — § 211. грађ. зак.
— на зиду своје куће отворити прозор, који гледа у суседово двориште.

Тужилац Петар представио је суду, да је тужени Милутин на зиду своје куће, ради добијања светлости, отворио један прозор, који се налази баш на самој граници тужиоачевог имања, те Милутин бесправно искоришћује светлост и гледа у његово имање и плац. С тога је тужио Милутина и молио за пресуду: да он нема права службености, да на свом зиду, који се граничи његовим имањем, отвори прозор, већ да је дужан да исти прозор зазида.

По свршеном извићању, прокупачки првостепени суд нашао је: да се из поднете уз тужбу тапије види, да имање тужиоачево није оптерећено никаквом службеношћу а тужени ничим није доказао, да је ову службеност стекао на један од начина предвиђених у закону, — па је својом пресудом од 27-II-1930. г. Бр. 7006 пресудио, да тужени нема право службености прозора на своме кућњем зиду и да је дужан да исти прозор зазида.

www.uniliv.r Скопљански Апелациони Суд пресудом од 23-IX-1930. г. Бр. 5229 одобрио је горњу пресуду Првостепеног суда.

Касациони Суд примедбом свога IV одељења од 29-XI 1930. г. Бр. 14278 поништио је ову пресуду Апелационог суда са следећих разлога :

„Погрешно је првостепени, па и Апелациони Суд нашао, да имање тужиочево по поднетој тапији у тужби није оптерећено никаквом службеношћу, па ни службеношћу туженога са разлога, што тужени није ничим доказао, да је ову службениост стекао ма којим начином, предвиђеним у закону т. ј. да му је тужилац уступио право службениости или да је ову стекао путем застарелости, те је ожалбеном пресудом пресудио, да тужени Милутин нема права службениости прозора на своме западном зиду, који се граничи са плацем тужиоца Петра и да је дужан да исти прозор зазида — затвори — већ напротив то, што је тужени отворио прозор, који гледа у имање тужиочево проистиче из права употребе својине свога имања и тужени Милутин је по § 211 грађ. зак., као сопственик истог, властан своје имање по вољи уживати, кад тим туђе право не вређа а ако пак тужиоцу Петру смета отворени прозор туженога, који гледа у двориште тужиоца, јер се са његовим плацем граничи, стоји му на вољу, по праву употребе права својине, подићи одговарајући зид на свом земљишту или што друго, без обзира да ли ће подигнути зид спречавати светлост имању, односно отвореном прозору туженога.“

Скопљански Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је у писму своме од 20-XII-1930. год. Бр. 7317 дао следећи противразлог :

„Стоји то, да је према § 211. грађ. законика сваки сопственик властан располагати са својим добром како за сходно нађе и уживати га по својој вољи под условом да тиме туђе право не вређа, али се Апелациони Суд не може сложити са нахођењем да тужени тиме што је отворио прозор на својој згради, није никакву штету нанео праву тужиочево. Из аката се види да је тужени подизао своју зграду уз сами плац тужиочев. Ако би сада и тужилац, позивајући се на § 211. грађ. зак., хтео да искористи своје право сопствениости на исти начин, и у оном обиму, као што је то тужени учинио, онда би, подижући такву исту зграду уз туженог, оворме потпуно затворио прозор. Али би се тиме тужилац огресио о прописе §§ 349. и 341. грађ. зак. а тужени би га по сили истих законских прописа могао нагнати на поштовање свога права службениости т. ј. не дозволити му да своје земљиште искористи онако, и на онај начин, како је и он сам то учинио. Да је гледиште овога суда тачно, стоји и одлука Касационог Суда, којом је у таквом случају одобрена пресуда овога суда Бр. 2426 од 24-VIII-1926. г. донета по спору

www.uniliv.r

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Милана Т. Стојановића, трг. из Ниша, којом је пресудом одобрена пресуда нишког првостепеног суда.”

Касациони Суд у својој општој седници усвојио је поменуте примедбе свога VI одељења а ове противразлоге Апелационог Суда одбацио.

Одлука Опште седнице од 26-I-1931. г. Бр. 877.

Тих. М. Ивановић
секр. Касац. Суда

Парничар може поред понуђене главне заклетве, навести и друге доказе за своје тужбено тражење.

Тужилачка страна представила је суду, да је извршном деобом избраног суда између пок. Војислава, Јована и Радисава, пок. Војиславу, поред осталог, пао у део и један амбар од брвана — дасака. Како је амбар био на земљишту, које је деобом пало у део Јовану и Радисаву, то је пок. Војислав имао да га пренесе. За време свога живота он то није учинио а у минулим ратовима је умро. Његова удова Милева више пута је тражила од Јована и Радисава да јој дозволе да овај амбар пренесе на масено имање, али јој они то нису дали. С тога тужи Јована и Радисава и моли за пресуду: да тужени дозволе да се спорни амбар пренесе у масено двориште. За доказ својих навода поднела је поравнање код општинског суда, које је оглашено за извршно.

Тужени су навели да су спорни амбар добили разменом од пок. Војислава и да га држе од 1901. год. Писмено о овоме изгубили су али су зато понудили тужилачкој страни главну заклетву а у случају да суд нађе да нема места заклетви, позвали су се на сведоке.

По свршеном извићању смедеревски првостепени суд нашао је, да је тужилачка страна поднетим поравнањем доказала тужбено тражење и да се тужени имају осудити да јој врате спорни амбар. Како су се тужени позвали на два доказа: главну заклетву и сведоке, који би доказали њехове наводе а по § 94. в. грађ. суд. пост. тражи се, да се докази изрично и опредељено наведу, из чега излази да су алтернативни докази невремени а тај је случај и овде, те су ти докази тужених без вредности.

Зато је донео пресуду Бр. 6889 од 2-III 1929. г. да су тужени дужни да врате спорни амбар тужилачкој маси.

Београдски Апелациони Суд одобрио је ову пресуду.

Касациони Суд примедбама свога I одељења од 11-VI 1931. г. Бр. 7645 поништио је пресуду Апелационог суда са разлога:

„Не стоји навод првостепеног суда, који је и Апелациони Суд, одобравајући пресуду првостепеног суда, усвојио, да

се тужени, поред главне заклетве, као доказа о томе, да су спорни амбар добили разменом од пок. Војислава и да су писмено о томе изгубили — не могу позвати и на друге доказе — сведоке, јер таквог ограничења и закону нема, па ни у самом § 94. в. грађ. суд. пост., на који се првостепени суд позвао у разложима своје пресуде, већ, напротив, § 281. грађ. суд. пост. овлашћује тужиоца да може нудити главну заклетву, ма да има и друге доказе. Према томе суд је погрешно, кад је овај навод тужене стране као недоказан одбацио, већ је, према напред реченом, требао да оцени да ли понуђеној главној заклетви има места, па да по том своју одлуку донесе.”

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је у писму своме од 25-VI-1931. год. Бр. 5599 дао следеће противразлоге :

„По § 261. у вези § 281. грађ. суд. пост. употреба главне заклетве по природи својој, као доказног средства искључивала би употребу других доказа јер се претпоставља, да је парничар, понудом главне заклетве, остала доказна средства напустио. Како се из акта овога спора види, да је тужена страна изјавила, да се за доказ својих навода, да је тужени Јован добио амбар путем размене, позива и на сведоке, ако би суд нашао да нема места понуђеној главној заклетви а међутим се није изјаснила, при коме од поменутих доказа остаје, то су овакви алтернативни докази без вредности, те је пресуда овога суда, којом је одобрена пресуда првостепеног суда, правилна и на закону основана.”

Касациони Суд у својој општој седници усвојио је речене примедбе свога I одељења а ове противразлоге одбацио.

Одлука Опште седнице од 14. VIII 1931. г. Бр. 9077.

Тих. М. Ивановић

За спорове противу државе местно су надлежни сви судови, без обзира где је закључен уговор, који је предмет спора или где се он има извршити.

Фирма Експорт Трговина тужила је првостепеном београдском трговачком суду државу Краљевине Југославије и тражила да је суд осуди на плаћање више наплаћене возарине у 7920.— дин. код железничке станице у Сплиту.

Заступник тужене стране навео је, да је поменути суд надлежан за расправу овога спора, јер Београд није место ни где је закључен уговор нити где се он има извршити.

Првостепени београдски трговачки суд нашао је, да је местно надлежан за извињање и пресуђење овога спора са следећих разлога:

По § 28. грађ. суд. пост. надлежност суда опредељује се

У месту туженог лица. У конкретном случају тужена страна је држава, за коју није ни један законски пропис предвидео, који ће суд бити надлежан. Зато се има узети, да су сви судови у Југославији за спорове против државе местно надлежни, те се с обзиром на наведени законски пропис § 28. грађ. суд. пост. а на основу § 33. истог закона, има узети да је тужба, упућена против државе овоме суду, упућена као надлежном. То пак што је уговор закључен и извршен на територији других судова, па да би се применио пропис § 34. грађ. суд. пост., без утицаја је на ово питање, јер те околности дају туженом само право, да тужи и код других судова, то јест остављено му је право избора, коме ће се суду обратити — § 46. грађ. суд. пост.

Касациони Суд одлуком свога II одељења од 16-XI-1931. г. Бр. 12633 оснажио је ово решење.

За важност усменог тестаента — § 447. грађ. зак. — потребно је, да су оба сведока једновремено били присутни изјави последње воље тестаентове.

Тужиоци Драгутин и Милунка, као стараоци масе пок. Милете, тужили су Цвету удову пок. Мијаила и његове малолетне кћери тражећи да суд пресуди, да усмени тестаент пок. Мијаила, исказан пред сведоцима Николом, Стојаном и Димитријем а којим је тестаментом пок. Мијаило свој део имања оставио својој жени — туженој Цвети, нема законске важности.

По свршеном извињању, петровачки првостепени суд нашао је, да је исказима способних сведока Димитрија и Стојана под положеном заклетвом утврђено: да је пок. Мијаило пред њима за време окупације земље од стране непријатељске власти и то пред сам полазак у интернацију, изјавио, да све своје имање, које је себи на део задржао приликом деобе са сином му Милетом, оставља својој жени Цвети, те је тиме утврђено постојање усменог тестаента онакве садржине, како су то сведоци осведочили — § 447. грађ. зак. Ово је поткрепљено и сведоцбom сведока Николе, који је такође био присутан изјави те последње воље од стране пок. Мијаила, али чија сведоцба не испуњава све услове потпуно способног сведока, јер је раније био осуђен. Та пак околност, што пок. Мијаило ту и такву последњу вољу није изјавио и пред сведоком Стојаном једновремено кад и пред остала два напред наведена сведока, већ уз пут, кад су га спроводили бугарском команданту у Петровац, не може бити разлог, за неспособност тог сведока, јер ни сам законодавац у наведеном § 447. грађ. зак. није навео да та изјава воље мора бити једновремено пред два способна сведока, већ је довољно да

се они у битности слажу као и у погледу наследника и наслеђа, што је овде случај.

Зато је пресудом од 27. фебруара 1931. год. Бр. 4092 тужиоце одбио од тражења.

Београдски Апелациони Суд одобрио је ову пресуду.

Касациони Суд примедбама свога II одељења од 9. септембра 1931. год. Бр. 9522 поништио је пресуду Апелационог Суда са следећих разлога :

„Изјава последње воље и путем усменог завештања је свечан акт, при коме морају бити испуњени сви законски услови, да би та изјава имала важности. По § 447. грађ. зак. при исказивању усменог тестаментa потребно је да је завешталац изјаву последње воље учинио пред два, у исто време присутна сведока. Истина ово изрично у горњем пропису није назначено али с погледом на његову стилизацију, као и на то, да је тестамент свечани правни акт, то се логично има узети.

Према томе, кад у овом случају сведоци, који наводе, да је пред њима пок. Мијаило исказао свој усмени тестамент, нису у исто време били присутни код Мијаила, већ је један за тај тестамент сазнао у кући пок. Мијаила а други на путу за интернацију, онда горњи услов није испуњен и зато тај усмени тестамент пок. Мијаила нема важности.

Како се Апелациони Суд ставио на противно гледиште то његова пресуда не одговара закону.”

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе већ је у писму своме од 22-IX 1931 г. Бр. 7888 дао следеће противразлоге :

„У грађанском закону предвиђене су две врсте прављења тестаментa: редовни и ванредни — привилеговани.

За прављење редовног тестаментa законодавац тражи строгу форму и нарочите услове, законом предвиђене. Међутим за прављење ванредног — привилегованог тестаментa у случају рата, поплаве, бродолома и велике епидемије, кад влада једно тешко стање у земљи, законодавац отступа од строго постављених услова и за такве случајеве прави изузетак. Не тражи да је тестамент писан, нити да је прављен пред судом, већ само да је усмено исказан бар пред два сведока, способна да ту вољу приме к знању и пред судом је под заклетвом потврде.

Законодавац је овако поступио, јер је сматрао, да у тешким изванредним приликама не могу се лако испунити услови законом предвиђени за прављење редовних тестаментa, па се задовољио само тиме, да су сведоци слободни, да су они личности, којима суд може веровати, да су истину рекли, да би се доцније, према њиховој изјави и распоред са покојниковом заоставштином могао учинити по правој жељи decius - овој Да ли су та два сведока једновремено били при-

www.unib

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сутни или не, не утиче ни у колико на веродостојност њехових изјава. С тога та околност и не може бити од пресудног значаја за важност или неважност усменог тестаментa. Нити је законодавац ту околност као услов у наведеном законском пропису истакао. А ни из стилизације самога текста наведеног законског прописа, не може се то извести.

Законодавац тражи два способна сведока као услов, да би на тај начин боље осигурао последњу жељу тестаторову, јер, кад двојица сведока исто посведоче, т. ј. кад се њихове изјаве у потпуности слажу, онда се са сигурношћу може узети, да је то баш воља *decius*-ова. Њехова једновремена присутност није неопходна и стога, што законодавац, баш с обзиром на разноликост прилика и тежину ситуације, у које може *decius* да западне, налази разлога да сваки услов, који отежава тестатору, да усмени тестамент остави, потпуно елиминира. С тога и Апелациони Суд налази да истовремено присутност двају сведока није потребна.

Измене Грађанског Законика, којима је олакшана форма тестаментa, потичу из 1911. год. У то доба су о тој материји на западу крчиле себи пут идеје, које је на врло рељефан начин истакао познати немачки цивилиста професор Dr. Erdmann у овим изразима:

„. . . . ., Тестамент може бити написан и у облику писма; место може бити означено и скраћеницом; . . . . довољно је и само име као потпис а не смета што је оно неистинито, само ако је то за дотично лице у саобраћају познатије име. По начелу: *Voluntas testatoris suprema lex esto*, створен је немачки пројекат Закона о наследном праву од 28. марта 1913 год. По њему се, место удаљенијих сродника, има на наслеђе позивати држава; она је искључена само тестаментом или другим расположењем на случај смрти. § 6. III предвиђа да се и по форми ништавом расположењу на случај смрти има дати дејство, у колико се оно слаже са истинитом последњом вољом *decius* а Такав тестамент може да измени и обичај законски ред наслеђивања. Тиме се постиже одстрањење принудне форме: *testamenta faciant quomodo velint*. — Још и даље иде § 6 III ако је тестатор неспособан био за тестирање, ипак ће у тестаменту означени даљи сродници наследити по законом реду место државе. Јер би тестатор, да је био способан њих позвао на наслеђе. Тестамент се, дакле, у даним околностима формира, штетни формални прописи опадају: *stat pro testamento voluntas fictitia*. Насупрот овоме, за осуду је сваки, који се чврсто држи строгих, Законских формалности при прављењу тестаментa.” (*Deutsche Juristen-Zeitung* 1914 № S 23—24).

Надахнут очевидно оваквим идејама, судећи по садржини закона од 1911. год., тешко је усвојити, да је наш законодавац тога доба хтео и код усменог тестамент-

та у нужди да поставља за важност његову као услов да су оба сведока била з е ј е д н о присутна као што примедбе Касационог Суда налазе. То би било једно непотребно формално компликовање ствари и да га је хтео, законодавац би га сигурно изречно изразио, што он у Закону није учинио. У конкретном случају тестатора су окупаторске власти интернирале и он, мислећи да се жив неће вратити, своју последњу вољу изразио је пред способним сведоком Димитријем, тадањим председником општине, који се тада налазио код његове куће а ову своју последњу вољу поновио је још истог дана такође пред способним сведоком Стојаном, кога је на путу приликом интернирања срео. Покојни Мијаило, који је одмах интерниран, чим му је саопштено, није био у могућности да избира и изналази сведоке, да их скупља и да тако сакупљенима своју вољу изјављује, него у оном страху за свој сопствени живот, своју последњу вољу изјавио сведоцима, како је кога срео, што је сасвим разумљиво, кад се зна, да су га непријатељске власти одмах из куће интернирале, не остављајући му ни мало времена за посвршавање приватних послова.

Са наведених разлога, Београдски Апелациони Суд је и одобрио пресуду петровачког првостепеног суда Бр. 4092, којом је тужилачку страну од тражења да усмени тестамент пок. Мијаила нема законске важности, одбио, као од тражења недоказаног."

Касациони Суд у својој општој седници усвојио је помнуте примедбе свога II одељења а ове противразлоге одбацио.

Одлука Опште Седнице Касационог Суда од 24. октобра 1931. год. Бр. 11. 301.

Тих. Ивановић.

Мишљење Опште седнице Касационог Суда о местној надлежности среских и окружних судова.

Господин Министар Правде писмом својим Бр. 125807/31. год. тражио је да Касациони Суд да своје мишљење о томе: да ли се местна надлежност среских и окружних судова простире на подручја срезова, како су постојали на дан ступања на снагу закона о установљењу среских и окружних судова или се са променом подручја срезова мењају и подручја среских и окружних судова.

Касациони суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање па је нашао :

Подручја среских судова по § 1. закона о установљењу среских и окружних судова, одређена су подручјима управних срезова пошто су ти судови установљени за подручја

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

одговарајућих управних срезова. Из тога се јасно види да је закон хтео да се та два подручја поклапају. Услед тога свака промена среског управног подручја повлачи и промену судског подручја, кад год се другојаче изрично не нареди. Овакво схватање није у опреци са одељком II. чл. 100. Устава по којој се судови и судске надлежности могу установити само законом, јер се по од. II. чл. 84. Устава и бановине могу делити на срезове само законом. Према томе по уставним одредбама и судска и управна (бар што се тиче срезова и општина) подручја одређују се на исти начин — законом. Због ога свака законска промена управног среског подручја повлачи и промену судског подручја и у том погледу не може бити сумње. Сумња се појављује кад се управно подручје мења уредбом.

У члану 81. Устава говори се само о уредбама за примену закона (административне уредбе) а не помињу се правне уредбе. Због тога могло би се дискутовати: да ли би се законом могли пренети у надлежност законодавне власти, али је ван спора да вреде таква овлашћена која потичу из закона, који су били у важности, кад је данашњи Устав издат, пошто је у чл. 118. Устава наређено, да сви ти закони остају на снази док се редовним пртем не измене или не укину. Према томе Устав је одржао у важности и таква овлашћена у колико су садржана у тим законима.

Законом о називу и подели Краљевине на управна подручја — §§ 3. и 16. — Министар Унутрашњих Послова овлашћен је, да, у случају где су поделом на бановине срез или општине подељени на више бановине, одреди срезовима и општинама подручја и седишта односно споји их са којим другим срезом или општином у бановини. Слично овлашћене истиче и из последњег одељка чл. 83. Устава. На основу тог овлашћења Министар Унутрашњих послова 14. септембра 1931. год. под III. бр. 52054. (службене Новине бр. 212/31.) издао је уредбу о промени подручја срезова и општина услед измена бановинских граница, којом су промењена подручја неких срезова. Самом том изменом управних подручја тих срезова промењена су и подручја одговарајућих судова, пошто су подручја свих судова приликом установљења везана за управна подручја тих срезова. Уредбом не само што се ништа противно не наређује, већ се из њене стилизације јасно види, да се није ишло на промену само управне надлежности, већ на промену среског подручја у сваком погледу а такво је и овлашћење у § 16. закона о називу и подели.

Поред тога што је овако тумачење у складу са напред поменутиим законима, оно је целисходно и корисно у сваком погледу, како са гледишта администрације, тако и гледишта грађана дотичних општина да не буду потрзани у два разна среска места, што би било кад би се усвојило противно гледиште.

По §. 3. закона о установљењу среских и окружних судова подручна надлежност окружних судова одређена је местном надлежношћу њихових среских судова, те свака промена местне надлежности среских судова мења и местну надлежност одговарајућих окружних судова.

Према напред изложеном а на основу § 16. тач. 2. Закона о своме устројству, Касациони Суд даје следеће мишљење:

Да су променама подручја срезова извршеним Уредбом о промени подручја срезова и општина услед измене бановинских граница од 14. септембра 1931. г. I/I. Бр. 52054 променена и подручја одговарајућих среских и окружних судова.

Из Опште Седнице Касационог Суда од 18. децембра 1931. г. Бр. 13361 у Београду.

Саопштио

Тих. М. Ивановић

У смислу § 148. грађ. суд. пост. парничне стране могу судска акта и фотографисати.

По предмету прибелешке Милоша Н. на имање С. Банке, из Београда, дужник С. Банка тражила је од окружног суда за округ београдски одобрење да може фотографисати рецеписе о пријему решења о прибелешци и осудног решења од стране С. Банке, јер су примаочеви потписи на тим рецеписима нечитки а фотографисање јој је потребно ради употребе правног средства. Молила је да суд овери фотографије.

Окружни суд за округ Београдски нашао је да ни једним законским прописом странкама није дозвољено да могу судска акта фотографисати, већ по § 148. грађ. суд. пост. могу парнична акта само разгледати и преписати. Зато је молиљу С. Банку решењем од 18-VIII-1931. г. Бр. 20416 одбио од тражења.

Касациони суд примедбама свога II. одељења од 2.-X-1931. год. Бр. 10254 поништио је ово решење са следећих разлога:

„Погрешно је нахођење суда, да је неумесно тражење молиоца — С. Банке да изврши фотографисање рецеписа а са разлога тога, што ни једним законским прописом странкама није допуштено да судска акта могу фотографисати, већ да по § 148. грађ. суд. пост. имају једино права акта разгледати и преписивати, дакле не и фотографисати. Јер и ако закон изрично не предвиђа као начин преписивање акта и фотографисање њихово ипак се под преписивањем има и овај начин разумети, пошто се и под фотографисањем разуме преписивање — копирање какве исправе и суд и такав фотографисани препис (а не да је рукопис, веран фотографији) може оверити.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Избрисани из именика адвоката :

1. Вујић Петар, одрекао се.
2. Татић Славко, због ступања у држав. службу.

Преселили се адвокати :

1. Станковић Немања из Шапца у Богатић.
2. Лазаревић Александар из Београда у Тополу.
3. Тодоровић Љубомир из Београда у Гроцку.
4. Лукић Бора П. из Пожаревца у Жагубицу.
5. Кацлеровић Триша из Пожаревца у Београд.
6. Стојковић Миодраг из Ђуприје у Јагодину

Уписани у именик адв. приправника :

1. Попс Владимир Ф. на вежби код адв. Попса Фридриха Др. у Београду.
2. Игњачевић Радомир Р. на вежби код адв. Николића Михаила Ст. у Београду.
3. Грегорић Данило Ц. на вежби код адв. Поповића Дамјана у Београду.
4. Благојевић Душан Б. на вежби код адв. Марковића Драгољуба Дим. у Краљеву.

Избрисани из именика адв. приправника :

1. Тодоровић Србољуб М. по одјави принципала.

РАСПОРЕД РАДА

у Касационом суду у Београду за 1931. год.

I. Одељење

Оно ће решавати све кривичне предмете из притвора и слободe са територије Београдског Апелационог Суда, изузев оних који су раније били у ком другом одељењу, и све штампарске кривице са територије овог суда.

Изузетно решаваће и грађанске предмете, ако му време то допусти, а грађанска одељења не би могла да сврше на време тај посао.

II. Одељење

Оно ће решавати све грађанске предмете, спорне и друге врсте, са територије Београдског Апелационог Суда, изузев територију округа Алексиначког, Ваљевског, Крагујевачког и Крушевачког, и изузев оне предмете, који су већ раније били у ком другом одељењу.

III. Одељење

Оно ће решавати све грађанске предмете, спорне и друге врсте, са територије Скопљанског Апелационог Суда. За тим такве исте предмете из округа алексиначког, ваљевског, крагујевачког и крушевачког, са територије Београдског Апелационог Суда. И на послетку оно ће решавати све експропријације, таксене кривице и ратну штету са целокупне територије Касационог Суда.

IV. Одељење

Оно ће решавати све кривичне предмете, из притвора и слободe, са територије Скопљанског Апелационог Суда, изузев оних, који су били у ком другом одељењу. За тим ће решавати све грађанске предмете из надлежности Главне Контроле или у вези са самоуправним пограживањима и комесара Главне Контроле и њиховим захтевима и жалбама.

Све несвршене предмете из 1931. год. свршиће свако одељење у својој ранијој надлежности.

Најмлађе судије у одељењима вршиће претходни преглед акта ради решавања.

Засебном наредбом регулисано је питање решавања по предметима радничког осигурања.

Као судећи секретар биће :

У I. одељењу г. М. Радмиловић.

У II. одељењу г. М. Лаловић.

У III. одељењу г. Ж. Топаловић.

У IV. одељењу г. Т. Ивановић.

Овај рад према потреби може се и мењати.

Они ће се употребљавати и за деловође у општој седници, као и у одељењима у оскудици редовних деловођа и у колико су слободни.

Секретар г. Ст. Томић вршиће дужност благајника и по могућству дужност деловође.

Остали секретари и писари употребиће се за деловође у одељењима наизменично и према потреби, да се обуче у свима пословима, према њиховом узајамном споразуму и под контролом адм. секретара г. Тих. Ивановића, који ће ми о томе реферисати.

Судија г. А. Поповић и секретар г. Т. Ивановић стараће се о одељењу за евиденције.

Секретар г. Ивановић стараће се о статистици и о предметима за „веће“ о сукобима.

Надзор и старање о препису водиће секретар г. Ст. Томић.

РАСПОРЕД

судија Апелационог суда

I. Одељење

Претседник, Нинковић Миливоје. Судије : Бркић Михајло, Маринковић Момчило, Подградски Милан, Ђорђевић Богдан.

II. Одељење

Претсед. судија : Чолић Будимир. Судије : Чохаџић С. Ђорђе, Васиљевић Живојин, Живковић Стеван, Паљић Војислав.

III. Одељење

Претсед. судија : Влајић Петар. Судије : Јовичић Милош, Пејић Тихомиљ, Др. Данић Данило, Вујовић Владислав.

РАСПОРЕД РАДА

у Окружном суду за град Београд

I. Састав одељења односно судских већа за 1932 год.

а) I. Одељење — односно веће, потписати и судије Александар Маринковић и Љубомир И. Петровић, као и Војислав

Суботић, кад је који од напред именованих судија спречен или заузет другим послом. У случају спречености потписатог претседаваће Г. Александар Маринковић.

Деловође — записничари — приправници г. Велибор Јовановића, Момчило Стефановић и Велиша Гошовић.

б) II. Одељење односно судиско веће судије Г. г. Павић Обреновић, Иван Живковић и Миливоје Вељовић. У случају спречености председавајућег г. Павића Обреновића заступаће га судија Иван Живковић, а у случају спречености осталих судија заступаће их г. Чедомир Таушановић, судија.

Деловође - записничари - приправници биће : г. г. Драгољуб Петровић и Страхиња Којић.

в) III. Одељење односно судиско веће, судије Г. г. Душан Јовановић, Ђорђе Јововић и Миодраг Филиповић као и Дамњан Трифуновић кад је који од напред поменутих судија спречен или заузет другим послом. У случају спречености претседавајућег Г. Душана Јовановића заступаће га Г. Ђорђе Јововић.

Деловође-записничари-приправници биће : Драгољуб М. Дукић, Драгиша Поповић и Миливоје Богдановић.

Ако се тиче главног претреса због злочинства, за које кривични закон предвиђа смртну казну или казну вечитог лишења слободе, у састав I. већа поред именованих судија ућиће и судије Г. г. Ђорђе Јововић и Миодраг Филиповић, у састав II. већа судије Г. г. Љубомир И. Петровић и Војислав Суботић а у састав III. већа судије Г. г. Иван Живковић и Миливоје Вељовић.

г) судија појединац односно инокосни, за суђење у првом степену о свима преступима, старијих малолетника и пунолетних лица за које нису надлежне судије појединци Среских судова, биће судија Г. Душан Банић.

У случају његове спречености замењиваће га судије Г. г. Иван Живковић, Миливоје Вељовић, Љубомир И. Петровић, Војислав Суботић и Дамњан Трифуновић.

Записничар код судије појединца биће архивски чиновник г. Божидар Миленковић.

д) У истражном одељењу биће истражне судије: Г. г. Вук Радовић, Чедомир Таушановић, Никола Ракић. Буд. Плаковић, Угљеша Марјановић, Владимир Александровић и Миодраг Штерић. Они ће у исто време бити истражне судије за вођење извиђаја по делима из чл. и 2. закона о сузбијању злоупотребе у службеној дужности, као и за извиђање кривица по закону о штампи.

Записничари у истражном одељењу биће приправници г. г. Драг. Ђорђевић, Љубица Атанацковић, Светислав Николић, Реља Поповић, Макс Краус, Селимир Ђорђевић, Александар Кнежевић и Велибор Филиповић.

Приправник г. Вида Петровић радиће на кривичним предметима страних судова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
II. Надлежност послова.

Сва три напред поменута одељења односно судијска већа судије: по кривичним и грађанским предметима, који им се доделе дневним распоредом и отправљаће администрацију по свима предметима по којима је радило њихово одељење односно веће.

Поред тога у делокруг рада појединих одељења односно већа долазе следећи послови :

а). I. Одељење, односно судијско веће.

Решаваће о несугласицама, које настану између истражних судија и странака или других правно заинтересованих лица, решаваће по жалбама против одуговлачења наредба и решења истражних судија, као и доносиће одлуке у току целог поступка ван главног претреса, предвиђене по овом закону : — § § 22., 26., 30., 34., 60., 64., 92., § 98., 101., 107., 108., 109., 130., 131., 132., 145., 203., 219., 220., 361., 459. Доносиће одлуке о изузећу судија Среског суда за град Београд, решаваће о изузећу судија овога суда и постављаће председника при комисијама по чл. 9. закона у атару Општине града Београда.

б). II. Одељење односно судијско веће :

Решаваће у другом степену о призиву против пресуда и жалби против наредба решења среског суда за град Београд. Решаваће о жалби и о призиву против одлуке Среског судије за град Београд као судије за млађе малолетнике, судије по кратком поступку као и доносиће одлуке по тражењу задржања осудних решења од извршења, решаваће по жалбама на решења Извршних власти донетих по изванредним случајевима појављеним при извршењу судских решења и пресуда, доносиће и одлуке о стављању под суд по штампарским кривицама, доносиће одлуке по жалбама изјављеним на јавне продаје, доносиће одлуке по против разлозима Општинскога суда, доносиће одлуке по поништају исправа и отказу пуномоћија, доносиће одлуке по закону о земљорадничким и занатлиским задругама, доносиће одлуке о пуштању пресуда страних судова у извршење, отправљаће администрацију по свима грађанским споровима пре првог рочишта и доносиће решења о сиромашком праву.

в). III. Одељење односно судијско веће :

Вршиће све друге судске задатке ван редовног кривичног поступка а које су предвиђене у § § 322., 321., 367., 369., 370., 371., 412., 415., 424., 425., 422., 430., 432., 476., 478., 488., 489., 493., 496., 498., доносиће одлуке по предметима изабраних судова, разматраће одлуке изабраних судова по закону о атару Општине града Београда, примаће поравнања и доносиће одлуке по стецишним и депозитним предметима.

г). Судија Г. Љубомир И. Петровић поред рада у своме

одељењу решаваће о повраћају општинских такса у смислу чл. 65. зак. о таксама.

д). Судија Г. Миодраг Филиповић, поред рада у своме одељењу биће и стечајни судија а његов заменик биће Ђ. Љубомир И. Петровић.

ђ). Судија Г. Миливоје Вељковић поред рада у своме одељењу радиће и сву администрацију и вршиће потребну припрему за расправу по предметима земљорадничких и занатлиских задруга, као и водиће старање о свима затуреним или изгубљеним предметима.

е) Надзорник затвора биће истражни судија Г. Владимир Александровић, у случају његове спречености заступаће га судија Г. Угљеша Марјановић.

ж) Судија Г. Ђорђе Јововић, поред рада у своме одељењу радиће и сву администрацију по стечајним и депозитним предметима и вршиће потребне припреме за њихову расправу.

з) Судије за млађе малолетнике биће судије Г. г. Александар Маринковић, Душан Јовановић, Миодраг Филиповић и Љубомир И. Петровић.

III.

Административни секретар биће Госпођица Десанка Станировић, секретар овог суда, у случају њене спречености замењиваће је Г-ђица Милица Ђорђевић, секретар овог суда.

IV.

Пријавник суда биће приправник Радмило Урошевић а шеф архиве Г-ђица Милица Ђорђевић секретар овог суда.

Остало судско особље радиће све оне послове који су одређени ранијом мојом наредбом која остаје у важности у колико овом наредбом није измењена.

Овај распоред важи од 1. јануара 1932. год. па до даље наредбе.

РАСПОРЕД РАДА

у Окружном суду за округ београдски у 1932. год.

На основу § 19. и 20. зак. о уређењу редовних судова чиним овај распоред :

I. Пресудно и призивно веће :

Претседник већа :

Претседник суда г. Драгомир Милојевић, заменик г. Јован Тодић судија.

Чланови већа судије :

Г. Лука Иличковић, заменик г. Тихомир Јовановић судија, г. Стојан Јовановић, заменик г. Милан Павловић судија.

II. Кривично веће и суд за вршење других судских послова ван кривичног судског поступка.

Претседник већа :

Судија г. Јован Тодић, заменик г. Милутин Пеливановић судија.

Чланови већа :

Судије: г. Тих. Јовановић, заменик г. Лука Иличковић судија, г. Милан Павловић, заменик г. Стојан Јовановић судија.

Веће од пет чланова формираће веће под I и најмлађи чланови II већа.

III. Суд за млађе малолетнике формиран је одлуком претседника Апелационог суда од 26. XII. 1930 године Бр. 49340 којом је одређен за судију за млађе малолетнике г. Милутин Пеливановић, судија.

IV. Судија појединач :

Г. Милутин Пеливановић.

V. Иследни и истражни судија, за предмете у истражном поступку по изменама и допунама чл. 11. зак. о увођењу у живот кривичног законика и поступка само са територије срезова врачарског, посавског и колубарског, биће г. Милутин Пеливановић, судија.

Заменик г. Милутина Пеливановића судије биће г. Тих. Јовановић, судија.

VI. Истражни судија за све срезове.

Г. Спасоје Нешковић, судија.

VII. Надзорник затвора биће истражни судија г. Нешковић.

Његов заменик биће г. Стојан Јовановић, судија.

VIII. Стецишни и депозитни судија.

Г. Милан Павловић, судија.

ДЕЛОКРУГ РАДА

I.

Сва напред означена већа и функционери отправљаће све послове по позитивним законским прописима, а одређене истражне судије и послове по закону о сузбијању злоупотребе у службеној дужности у напред одређеним границама.

II.

Пресудно веће расправљаће и све предмете по деобама и одлуке изабраних судова.

III.

Кривично веће под II расправљаће све предмете по свима специјалним законима, саслушавати и доносити одлуке по свима грађанским предметима, сем оних по којима су одређена рочишта.

Предмети по којима су одређена рочишта у очи дана рочишта делиће у рад потписати на већа под I и II.

IV.

Стецишни суд формираће кривично веће под II.

V.

Сва саслушања из пријавничког одељења овераваће члан кривичнога већа г. Милан Павловић, судија.

VI.

У случају преоптерећености пословима кога напред формираног већа претседник суда ће пренети сувишне послове у рад другом већу.

VII.

Ако се код истражног судије појаве сувишни послови претседник суда имаће право предавати те сувишне послове у рад ком другом судији.

VIII.

По указаној потреби претседник суда имаће право истражног судију одређивати за члана већа или његовог заменика у предмету где он као истражни судија није радио.

IX.

Овај распоред ступа на снагу 1. Јануара 1932. године.

РАСПОРЕД

у Среском суду за град Београд за 1932. год.

Старешина суда, — са приправником г. Сарић Павлом решава забране, обуставе, правдајуће тужбе по њима, спорове по кратком поступку, као и све остале предмете додељење у надлежност среском суду.

Старешина ради у соби бр. 9.

Прво одељење, — судија г. Младеновић Александар са приправницима г. г. Лукић Љутицом и Кастратовић Мили-

нем, решава забране, обуставе, правдајуће тужбе по њима и спорове по кратком поступку.

Прво одељење је у собама бр. 20., 17. и 19.

Друго одељење, — судија г. Јаковљевић Михаило, са приправником Милојковићем Љубомиром, — решава масене предмете слова А—Д.

У одељењу ће радити званичник г. Манделбаум Анета.

Друго одељење је у собама бр. 12. и 13.

Треће одељење, — судија г. Мрваљевић Милутин са приправником г. Јовановић Братиславом, — судија је за млађе малолетнике. Расматра по жалби пресуде суда општине града Београда.

Треће одељење је у собама бр. 25. и 24.

Четврто одељење, — судија г. Петровић Василије са приправником г. Марковић Петром, — прима поравнања и потврде; прима и врши протесте.

Четврто одељење је у собама бр. 27. и 26. и води протокол потврда.

Пето одељење, — судија г. Тодоровић Момчило са приправником г. Пачић Оливером, — решава депозите, прима и врши протесте.

Одељење је у собама бр. 21. и 23.

Шесто одељење, — судија г. Смиљанић Милосав са приправником г. Марковић Тихомиром, — решава по молбама за поништај исправа, за признање сиромашног права и по жалбама на решења извршних власти.

Одељење је у собама бр. 28. и 29.

Седмо одељење, — судија г. Лазаревић Др. Адам са приправником г. Карићем Миодрагом, — решава масене предмете слова Ђ—Л.

У одељењу ради званичник г. Шевић Евица.

Одељење је у собама бр. 11. и 10.

Осмо одељење, — судија г. Чолаковић Миодраг са приправником г. Станковић Радомиром, — решава масене предмете слова Љ—М.

У одељењу ће радити званичник г. Милић Милорад.

Одељење је у собама бр. 15. и 16.

Девето одељење, — судија г. Мишић Душан са приправником г. Цветковић Даницом, — решава масене предмете слова Н—Ш.

У одељењу ради званичник г. Шојић Јелена.

Одељење је у соби бр. 4.

Десето одељење, — судија г. Стојимировић Милорад са приправницима Ђуровић Сергијем и Поповић Милорадом, — решава забране и обуставе, правдајуће тужбе по њима и спорове по кратком поступку.

Одељење је у собама бр. 18., 17. и 19.

Једанајесто одељење, — судија г. Стојковић Миленко са приправником г. Стефановић Михаилом, — решава предмете интабулационог одељења.

Одељење је у собама бр. 1., 2. и 3.

Дванајесто одељење, — судија г. Величковић Момчило са приправницима г. г. Димитријевић Јованом и Јоксић Станојлом, — решава све неспорне и старатељске предмете ван образованих маса и предмете правне помоћи (стране судове, грађ. и кривичне).

У одељењу ради званичник Маринковић Драгољуб..

Одељење је у собама бр. 31. и 29. и води протокол и регистар правне помоћи (с. с.).

1) У пријавници, — ради пристав г. Теодосијевић Стефанија са званичником г. Павловић Софијом. Пријавница једновремено води и послове кривичне писарнице, — а служи и као секретаријат суда.

2) У интабулационом одељењу, соба бр. 3 радиће протоколита г. Којић Живојин уз припомоћ додељених му чиновника по одобрењу Мин. Правде.

3) У рачуноводству, — соба бр. 14. радиће рачуновођа-режисер г. Јанковић Слободан. До даље моје наредбе радиће уз припомоћ г. Шнајдера Алојза, арх. приправника.

4) У архиви, — соба бр. 7. и 5. раде: архивар - приправник г. Трајковић Божидар са званичницима г. г. Антонић Миливојем и Лупшић Ђорђем, — на регистру, г. Нешић Душаном на разводу и г. г. Ивановић Радмилом и Вељковић Градмиром на заводу и експедицији.

5) У одељењу за израду забрана и осудних решења, — соба бр. 17. радиће самостално приправник г. Вукосављевић Јелица. Она припрема за потпис све одлуке административне природе и стара се да се у одељењу број забрана и осуда сведе на најмањи број. Под њеним непосредним надзором биће на раду званичници г. г. Првановић Наталија и Мелитинова Лидија. Једновремено водиће и надзор над машинским преписом.

6) На машинском препису раде: г. г. Стевчић Даринка, Првановић Радмила, Јелић Јаворка, Петровић Надежда и Камбиацо Тамара. Оне ће бити под непосредним надзором пријавника — в. д. секретара суда у колико не раде на разради забрана и осудних решења.

7) На протоколу меничних протеста раде г. г. Калуђера Загорка и Предраговић Босиљка. Обе раде под непосредним надзором судије који врши протест.

8) Званичник г. Малешевић Загорка радиће пре подне на извршњу кривичних пресуда и кривичној картотеци, а по подне на протоколу потврда.

У колико овом наредбом није извршена деоба које врсте послова, као и у случају нове надлежности, — предмете ће решавати старешина суда.

Уверења из појединих предмета издаваће се са потписом г. судије у чију надлежност по распореду долази сам предмет.

Општи масени регистар водиће седмо одељење.

Сва одељења морају водити књигу грађанских и кривичних предмета под личним надзором судије. Она се мора тако уредно водити, да се из ње у сваком моменту прегледа рада, било од стране потписатог — било од стране виших надзорних тела, — види у коме се стадијуму рада предмет налази. О овоме водићу најстрожијег рачуна и приликом давања старешинске оцене узимаћу је за мерило уредности и марљивости у служби.

Опште канцеларијско радно време јесте до даље наредбе од 8—12 и по и од 15 и по до 18 часова.

Потврде уговора у колико нису хитне природе вршиће судија свакодневно од 16 до 17 и по часова, а пријем меница ради протеста почев од 17 и по часова. Сви грађани, који у канцеларијско време дођу у суд ради протеста, — морају бити примљени истог дана без обзира на истек општег канцеларијског времена.

РАСПОРЕД РАДА

у Среском суду за срез Врачарски у Београду за 1932 год.

1) Старешина суда г. Јанковић Душан, поред својих, законом прописаних старешинских дужности, вршиће:

- а) припреме и извиђаје у кривичним стварима;
- б) одређиваће претресе у кривичним претресима;
- в) водиће претресе и судити кривице;
- г) овераваће датум пријема код срестава обезбеђења и жалби као и свих аката грађанске природе чија је важност зависна од рокова;

д) доносиће одлуке о уредности грађанских тужби — § 97. грађ. суд. пост.

У случају спречености, у свима овим пословима замениће га судија овога суда г. Остојић Ђуро.

2) Судија г. Остојић Ђуро вршиће:

- а) извиђања и суђења по редовним грађанским споровима, — § 5. тачка 1. и 2. под а и б Закона о установљењу Среских судова;

б) суђење по кратком поступку, сем правдајућих тужби којим се правдају решења о забрани § 5. т. 1. пом. закона;

в) доносиће одлуке по свим предметима обезбеђења, сем забрана, као и одлуке о скидању тих обезбеђења — § 5. т. 8. пом. закона ;

г) доносиће решења у смислу чл. 29. и 30. уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти т. 3. § 5. пом. закона ;

д) доносиће потребне одлуке о убаштињењима, и примати изјаве о преносу имања од странака и доносити по њима одлуке т. 6. § 5. пом. закона ;

ђ) доносиће одлуке о понављању крив. поступка и о захтевима за повраћај у пређашње стање по прописима крив. суд. поступка ;

е) судиће по свим оним кривичним предметима, који буду поништени од вишег суда.

У случају спречености замениће га за послове под а. г. и ђ. судија г. Вуловић Светислав, за послове под б. в. д. и е., судија г. Стојановић Јован.

3) Судија г. Вуловић Светислав радиће све послове по неспорним правилима и закону о старатељству, које по тим законским прописима ради старатељски судија и неспорних дела судија, сем деоба, и то предмете почев од слова к. до слова ш — § 5. т. 5. пом. закона.

а) разматраће, по жалбама, пресуде општинских судова — т. 4. § 5. пом. закона.

У случају спречености замениће га судија г. Стојановић Јован.

4) Судија г. Стојановић Јован водиће :

а) пријавницу овога суда : примаће грађанске тужбе по редовном и кратком поступку, захтеве за обезбеђења, жалбе и друге списе упућене преко поште или лично из руку суду, сем кривичних предлога и тужби и списа који се на кривице односе ;

б) доносиће одлуке по захтевима за забране и по правдајућим тужбама по свим забранама ;

т. 8. § 5. закона о становљењу среских и окружних судова ;

в) овераваће исправе — чл. 16. уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова и т. 9. § 5. пом. закона ;

г) по грађанским предметима одржаваће рочишта за стране судове ;

д) разматраће и доносити одлуке по свима масеним и неспорним предметима од слова А—Ј. Закључно, § 5. т. 5. пом. закона ;

ђ) решаваће по предметима свих деоба по неспорним правилима и закону о старатељству, и

е) доносиће одлуке у свима предметима поменутих у т. 11. § 5. закона о установљењу среских и окружних судова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BG

САСТАВ ОДЕЉЕЊА ДРЖАВНОГ САВЕТА И ПОДЕЛА РАДА ЗА 1932. ГОД.

I. Одељење : састав одељења

Чланови: г. г. Јанкуловић Лазар, Др. Мушицки Мита, Струпи Станко.

Заменици : г. г. Балтић Др. Вилко и Миличић Др. Петар.

Делокруг рада.

Предмети Претседништва министарског савета; Министарства спољних послова; предмети одељења вера Министарства правде; Министарства унутрашњих послова; све самоуправне ствари по закону о општинама; самоуправни буџети и сукоби надлежности.

II. Одељење : састав одељења

Потпретседник Савета — претседник одељења г. Радојловић П. Драгољуб; чланови: г. г. Шкарја Иван, Вилдовић Антоније, Томић Светозар.

Заменици: г. г. Барић Др. Јосип и Бабић Ј. Живојин.

Делокруг рада.

Предмети Министарства трговине и индустрије; Министарства пољопривреде са свима предметима аграрне реформе, било да је по истом донео одлуку Министар, било ма који Управни суд.

III. Одељење : састав одељења

Претседник одељења — члан Савета г. Аранђеловић Живојин; чланови: г. г. Бабић Ј. Живојин, Нешић Стеван.

Заменици: г. г. Рошић Др. Максим и Вилдовић Антоније.

Делокруг рада.

Предмети Министарства војске и морнарице; Министарства грађевина и одељења пошта и телеграфа Министарства саобраћаја.

IV. Одељење : састав одељења

Претседник одељења — члан Савета г. Сагадин Др. Стеван; чланови: г. г. Пауновић Светислав, Хаџић Нури Осман, Миличић Др. Петар.

Заменици: г. г. Томић Светозар и Струпи Станко.

Делокруг рада.

Царински и трошарински предмети; сви спорови по закону о таксама; предмети по девизама и валутама; монополске кривице без обзира који је Управни суд донео одлуку.

V. Одељење : састав одељења

Претседник одељења — члан Савета г. Др. Јовановић Радоје; чланови: г. г. Рошић Др. Максим, Спасојевић Јанко, Балтић Др. Вилко.

Заменици: г. г. Благојевић Ђ. Петар и Нешић Стеван.

Делокруг рада.

Персонални предмети Министарства финансија (постављења, разврставања, унапређења, отпусти, пензије) и остали административни предмети Министарства финансија; сви предмети по закону о непосредној порези, било да је донео одлуку Министар, било ма који Управни суд, као и предмети Министарства правде.

Пресуде Управних судова долазе у одељења у која по самом предмету спадају.

РАСПОРЕД РАДА

у Управном суду у Београду за 1932 год.

I. Одељење

Расправља и суди непосредне порезе сем течевине занатлија, кућарине и пореза на ренте.

Овове одељењу претседаваће потписати и судити са судијама г. г. Влајковићем Др. Миланом и Манојловићем Петром.

II. Одељење

Расправља и суди административне спорове : монополске кривице, дисциплинске кривице државних службеника по закону о чиновницима, тужбе за разрез пореза занатлија из Београда, пореза за ренте затим самоуправне порезе и прирезе и све оне предмете који буду у суду примљени а не спадају у делокруг I и III одељења.

Овове одељењу претседаваће судија г. Ковачевић Др. Жарко и судити са судијама г. г. Таврићем Сибином и Влатковићем Винком.

www.unilib.rs

III. Одељење

Расправља и суди од непосредних пореза: кућарину, течевину занатлија изван Београда; текст, таксене, пореске, царинске и трошаринске кривице као и остале кривице по специјалним законима које би спадале у надлежност овога суда.

Овоме одељењу претседаваће судија г. Дамјановић Василија и судити са судијама г. г. Дамјановићем Божидаром и Николићем Миланом.

Распоред деловођа извршићу накнадно.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Тајноштво овог одељења је кривично законско од 1838. године. У прелиминарним одлукама од 1. јуна 1838. године, у којима је одређено да се од сада текме и востануће законско постојеће земље јавно продају, одређено је да се нове земље које су у намери постојале, да се продају (востануће) одређеног износа, а остале земље продају од 1838. године) продају од милионску вредности од 1838.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ

Верк Др. Хуго: Теоретско-практични приручник Југославенског грађанског парничког права.

После коментара законика о судском поступку у грађанским парницама од Др. Вероне и Др. Зуглие, добили смо изврсан приручник од Др. Верка. Док у коментару имамо низ скупочених података и објашњења, који поједине законске прописе расветљавају и у међусобну везу доводе, ми у овом Верковом делу имамо не само приручник већ нешто више: и коментар и теоретски систем новог парничког права.

Г. Др. Верку као члану Законодавног Савета Министарства правде још 1921 године поверена је израда нацрта законика о судском поступку у грађанским парницама. Од тог времена г. Др. Верк је стално на послу. Прву редакцију данашњег законика дала је комисија тројице наших познатих правника: Др. Верка, Др. Сове и Др. Скумовића. Последњу редакцију законску су дали Др. Аузнар, Ђ. Несторовић, Др. Метличић и Др. Аранђеловић. Др. Верку који је имао да изради први нацрт овог законика, на којему су остали чланови комисије дограђивали — припада заслуга да је аустријски грађанско-судски поступак усвојен као оновица нашег закона. То је питање у толико било теже и избор у толико судбоноснији, што је постојало више пројеката и гледишта, са које основе треба почети. У Србији за време рата довршен је такозвани Нишки пројекат, на којему је највише радио наш неуморни правник г. Несторовић. Још пре рата у Хрватској је тадањи претседник банског стола г. Др. Сова довршио свој нацрт закона, који је полазио од Хрватског парничног поступка. Док су наши правници стајали уз Несторовићев пројекат Хрватски правници су предпостављали нацрт Др. Сове као основицу за рад. Правници из Војводине изјаснили су се међутим за мађарски грађански поступак, а сви ти пројекти и законици чак и потупак Босне и Црне Горе имали су низ заједничких принципа. То је долазило отуда што су сви они имали једну ближу или дату основицу са које су у свом постанку полазили.

Та заједничка оновица био је аустријски законик о судском поступку у грађанским стварима од 1 августа 1895. На тој заједничкој основици г. Др. Верк је скренуо разне тежње, и аустријски законик постао је темељ даљег рада. Овај законик допуњен са пет новела које су у нашем поступку све искоришћене (неискоришћена је остала само шеста новела из 1929 године) представља по мишљењу правника од праксе

најбољи, најбржи и најјефтинији поступак. Све измене и допуне у поступцима осталих држава гравитирају као овом законiku и његовим допунским новелама.

Г. Др. Верк за овакво дело о новом грађанском парничком поступку био је и остаје један од најпозватијих и најкомпетентнијих наших правника, не само по томе што је он при стварању тог законика играо једну од најважнијих улога, већ и по томе, што је он благодарећи својој плодној адвокатској пракси у подручју важења главних принципа овог законика, ушао у срж и смисао свих проблема новог парничког поступка. Ова два преимућства дала су Др. Верку могућности да на истој висини остане, како онда када нас стазама теоријског разлагања уводи у проблеме, тако и онда када нас у исте уводи путем праксе.

Кад се прочита само први део његове књиге у којему су изложени девет основних начела новог поступка: јавности, усмености и посредности, обостраног саслушања и дужности расправљања странака, целисходног сарађивања странака и суда, целине расправљања, преклузивности појединих парничких дела, штедње времена и расхода, нужног заступања по адвокату, и слободног судијског уверења — онда се већ има сигуран кључ за разумевања проблема из законске целине. Тај део који даје јасан преглед и смисао основних принципа новог поступка, изложен је на свега тридесет страница. Ретки су правници којима је успело да на тако малом простору објасне толико важних ствари.

Други део Др. Верковог дела посвећен је парничким странкама и њиховим заступницима, а трећи део покретању, провођењу и довршењу парнице пред зборним судовима првога степена. У овом делу изложена су сва доказна средства парничког поступка, почевши од признања, до заклетих сведока којима се по новом поступку тражбине могу неограничено доказивати, али изнад чијих заклетава ипак лебди слободно судијско уверење. Четврти део садржи правне лекове, и у том делу налазимо детаљну обраду установа призива, ревизије и ракурса у грађ. пар. поступку. Пети део посвећен је изванредним правним средствима као што је: тужба због ништавности, којом се побија формални део једне одлуке, и тужба за обновљење спора, којом се побија материјални део једне пресуде.

Дело г. Др. Верка садржи попис примера и образаца, почевши од молбе за признање сиромашног права до завршне одлуке у једном спору. Овај део садржи ретку колекцију бираних образаца, који ће сваком правнику од праксе у толико бити скупоценији, у колико је нови поступак строго формалистичке природе. Док разлагања принципа и установа парничког поступка заузимају 356 страница великог формата, примери и образци заузимају око 150 страница.

На крају дела г. Др. Верка публикован је извештај првих експерата Др. Славољуба Сова, Др. Скумовића и Др. Верка, као и кратко образложење пројекта овог грађанског парничког поступка. У овом образложењу садржана су одступања, која је наш поступак учинио од свога аустријског изворника. Из тог прегледа јасно се види да је тенденција југословенског поступка била не само да основне принципе аустријског законика јаче подвуче, већ да у смислу допунских новела уклони све нејасности код појединих питања.

Г. Др. Верк не само што је овим делом дао један изврсан приручник, већ је он дао и прегледан уџбеник нашег поступка, и ако то аутору није био главни циљ. У свом раду г. Др. Верк се ослањао на најпознатија правна дела из овог подручја, а специјално на чувена дела Клајна, Најмана, Кланга, Сауера, Полака и других. Терминологија г. Др. Верка, у колико није преузета из законског текста — срећно је изабрана, те је у у том погледу аутор успешно пребродио знатну тешкоћу, пред којом застају сви наши правници.

Дело г. Др. Верка долази у најбоље време. Ко његову књигу буде брижљиво проучио, тај ће сигуран ући у лабиринт и суштину новог грађанског парничког поступка, који је од нашег досадањег законика исто толико далеко, колико формална истина од материјалне, или писмени поступак од усмене расправе.

Др. Радоје Вукчевић.

Правосуђе — часопис за судску праксу, први број — јануар 1932. год.

Потреба за покретање оваквог часописа изложена је врло добро у прогласу који су упутили покретачи, наши познати правници, г. г. Стојан Јовановић судија, Др. Иво Матијевић, судија и Др. Фердо Чулиновић старешина средског суда, на један месец дана пре првог броја овог часописа. То су, у нешто сажетој форми, исто изложили у својој уводној речи. Намера им је да у новом законодавству помогну, да се дође до једнообразне праксе код наших судова, која на жалост, с погледом на више одељења Касационог суда, није ни изблиза постигнута. У томе циљу, Правосуђе ће објављивати случајеве из судске праксе, доносити расправе и чланке, а објављиваће приказе на појављена дела из области правних наука.

Веома велико поље за рад стоји покретачима овог часописа. Са великом вољом коју су унели у овај посао, благодарети помоћи и разумевању издавача г. Живка Мацаковића штампара, уз сарадњу својих сарадника, чија је листа велика и на којој се налази неколико веома крупних правничких имена, ако буду потпомогнути од свеколиког нашег правништва, врло је вероватно да ће покретачи овог

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

часописа успети. Ми покретачима то најискреније желимо, са задовољством констатујући да је Правосуђе, као искључиво правнички, трећи по реду часопис у Београду, уз Архив и Бранич.

Први број часописа је изашао. Он нам даје слику будућег уређивања његовог. У њему је објављен приличан број расправа и чланака, махом у вези са праксом. Поред два чланка, општег карактера, г. Др. Илије Јелића, О значају правосуђа и г. Др. Ива Политеа под насловом Закон и људи закона, остали чланци и расправе третирају питања из грађ. суд. поступка (чланак г. Др. Рудолфа Сажовица, О приговору надлежности, г. Др. Фрање Горшића, О социјалној заштити у извршном поступку, г. Николаја Пакорухова, О правној помоћи између домаћих и иностраних судова) из кривичног права (г. Др. Метода Доленца: Кривичноправна питања из имунитетног права, г. Др. Ферда Чулиновића: Кажњава самопомоћ); из меничног права (г. Др. Видана О. Благојевића: Изјава трасанта о искључивању његове одговорности без икакве је правне вредности, г. Др. Адама Лазаревића: О меничном јемству или авалу с обзиром на наш менични закон); из посебних закона (г. Драгића Солдатовића: Отказ пуномоћства, г. Др. Ива Матијевића: Примена прописа §. 52. закона о јавним бележницама на подручју Врховног суда у Сарајеву.

Уз овде третиране веома разноврсне правне материје са схватањима и закључцима, који остају наравно својствени писцима, иде добро прокоментарисана судска пракса — на жалост недовољна — из области ванстечајног поступка о питању недопуштања правног средства на решење Апелационог суда Касационом суду (саопштене су одлуке одељења Касационог суда у Новом Саду, Загребу и Београду) и из области кривичног права (Кад је пресуда извршна и Одмеравање казне осуђенику).

Правосуђе садржи поред тога преглед приличног броја правних дела. У белешкама је изложен рад на изједначењу законодавства. Најзад позив на дискусију и сарадњу по предмету заштите минимума земљорадничког поседа и неколико расписа и решења Министарства Правде као прилог.

Технички добро опремљен, часопис ће привући многе правнике и својим спољашњим изгледом, поред тога што ће пружити, нарочито правним практичарима, корисног материјала приликом примене и разумевања новог законодавства.

Али, не можемо да завршимо наша излагања, а да се не осврнемо на два прва чланка, у неку врсту програмска, у сваком случају веома интересантна. Мислимо на чланке г. г. Др. Јелића и Др. Политеа.

Г. Др. Јелић сасвим правилно налази да „правни поредак у модерним државама почива у крајњој линији на судској власти“. Само налазимо да му је овај закључак нелогичан са ранијим излагањима, по којима „у теорији . . . у ствари постоје свега две власти : законодавна и извршна. Судска власт је само део извршне власти са нарочитим задатком“, јер без тројне поделе власти, која се више не дискутује, нема судске независности. Ако подчинимо судску власт извршној, онда како да јој обезбедимо независност, коју сви желимо? Уз то налазимо, да је г. Јелић, који је сав за добро судство, и сувише апсолутан. „Ако једном народу одузмете све грађанске слободе и сва политичка права, а оставите му добре судове, нисте му ништа одузели ; напротив : ако му одузмете добре судове, све сте му одузели“. „Исто тако судови су најјачи ослонац грађана у борби за заштиту политичких права и грађанских слобода, јер су они једино средство које сваки појединац може употребити противу насиља и насилничких прохтева извршне власти.“ Иначе у својој канцепцији чланак г. Др. Јелића заслужује неподељиву пошту.

Г. Др. Политео је свој чланак посветио општим разматрањима о поратним законима у свету. Донесено их је много, да би се уредио живот који је добио нове изгледе и облике, и у томе је се претерало. Законодавство је специфицирано, и услед велике количине, често је контрадикторно, јер нема стварне везе. „Не веже их један принцип, једна мисао, један поглед на живот“. „Нема данас правника који би познавао сву ту масу закона, а кад би их и познавао, тешко да би се у њима снашао“. „Са законима догодило се оно што се догодило и са многим другим у животу: квантитет је потиснуо квалитет“. Г. Др. Политео пледира за упрошћавање закона и за припремање добрих правника који ће се и у малом броју закона лакше снаћи него рђави правници у обиљу закона.

Чланак г. Др. Политео заслужује нарочиту пажњу и ми га нарочито препоручујемо нашим правницима као резултат дубоких мисли и логичних закључака.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат.

Др. Видан Благојевић, адвокат: **О накнади штете причињене моторним возилима.**

Ову добру студију Др. Благојевић је публиковао у засебној књизи. Њом је обрађена једна од актуелних тема којом се бавио четврти конгрес правника у Скопљу. Ово интересантно питање Др. Благојевић је свестрано обрадио. У везу је довео најважније одредбе савременог законодавства о питању накнаде штете причињене моторним возилима, ко-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је питање сваким даном постаје све важније. Нама су доскора о овом питању недостајале специјалне законске одредбе, а у колико смо их добили оне су изводи из страног законодавства. Према томе писац је са правом ушао у дух изворних закона, како би тим путем расветлио нејасности и допунио многе празнине у нашем законодавству из овог домена. У својим излагањима Др. Благојевић ипак сувише места даје излишној литератури. На тај начин у методи обраде ове теме он радије иде стопама сколастике, којој код актуелних тема има мање места, него у историско - правним питањима.

Др. Вук.

ВЕСТИ

За први Конгрес правника славенских држава.

Сходно иницијативи узетој од стране чехословачких правника на III. њиховом Конгресу у Братислави претпрошле (1930) године, иницијативи прихваћеној и од наших правника јесенас на конгресу у Скопљу као и од претставника пољских и бугарских правника, ради се на томе да се године 1933 одржи у Братислави „Први конгрес правника славенских држава“.

Одбор који има да изврши припреме за тај Конгрес, има и да изради његов дневни ред. Утврђено је, да дневни ред треба да има у главном следећи изглед :

Требало би имати четири врсте тема: прво; — реферате о правној организацији појединих славенских држава, т. ј.: Бугарске, Југославије, Пољске, Чехословачке — то би били чисто информативни реферати; друго: — једна, две до три теме генералног значаја, као н. пр. могућност и границе зближења између права славенских држава или н. пр. методе колаборације између правништва славенских држава; треће: реферати о појединим питањима (по могућству компаративним) н. пр. из цивилног права: о застарелости или поседу, из кривичног права: о пороти или о смртној казни, из трговачког права: нешто о акционарским друштвима или нешто из чековног права; четврто: — једна тема славенске правне историје и то таква која има везе са садашњошћу.

Припремни одбор ставио је себи у задатак да ступи у везу са правничким организацијама и стручним установама у земљама чије ће правништво узети учешћа у овом Конгре-

су као и са појединим истакнутим теоретичарима и практичарима и да их замоли за њихове сугестије о темама које би, у оквиру горе изнетих идеја, требало ставити на дневни ред.

На основу добивених одговора, припремни ће одбор онда утврдити дневни ред и одредити г. г. референте. Реферати би били штампани пре Конгреса и на основу њихових закључака би се водила дискусија на Конгресу.

Уредништво „Бранича“ моли све колеге, који се проблемом интересују да даду своје мишљење о томе које би теме препоручили за дневни ред овог конгреса.

У припремном одбору од стране наших правника налазе се г. Др. Драгољуб Аранђеловић, Др. Станко Лапајне, Др. Антон Уроан и Др. Иво Суботић.

„БРАНИЧ“ ИЗЛАЗИ ЈЕДАНПУТ МЕСЕЧНО

Доноси актуелне чланке из теорије свих правних наука, саопштења из судске и управне праксе, домаће и стране — са коментарима, чланке којима је смрш заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне вести, службена саопштења адвокатских комора, које „Бранич“ имају за свој орган.

Власник и издавач „Бранича“ је Адвокатска комора у Београду, коју претставља претседник Обрад Благојевић.

Уредник „Бранича“ је претседник Адвокатске коморе у Београду Обрад Благојевић.

„Бранич“ се шаље адвокатима — члановима Коморе бесплатно. За нечланове претплата стаје 120— дин годишње; за адв. приправнике судије и судијске приправнике 60— динара годишње; поједини број 10— динара.

„Бранич“ се штампа у штампарији Живка Маџревића (пређе „Туцовић“), Цара Николе II, ул. бр. 3 (Стан Проте Матеје 42), Телефон 21.129.